

Lovec

XLVII. LETNIK ŠT. 9 DECEMBER 1964

GLASILO LOVSKE ZVEZE SLOVENIJE

**Tovariš Slobodan
Penezić-Krcun,
narodni heroj,
predsednik Izvršnega
sveta SR Srbije
in član Izvršnega
komiteja CK
ZK Srbije je
6. novembra 1964
v avtomobilski nesreči
pri vasi Sopići
v Srbiji
tragično preminul.
Bil je tudi
predsednik
Zveze lovskih
organizacij
Jugoslavije
in neutruden
delavec za razvoj
in napredek
lovstva Jugoslavije.**

**Slaven in časten
mu spomin!**

**Lovska zveza
Slovenije**

Kako in kdaj vršimo gojitveni odstrel srnjadi

S. Valentinčič

Kako ga sedaj vršimo

Ah, že tolikokrat premlevana in pogrevana tema — porečete. Toda po mojem mnenju smo še zelo daleč od tega, da bi lahko nehali o njej govoriti. Zakaj tako mislim, bom skušal prikazati v naslednjih vrsticah.

Kaj je, vsaj po mojem mnenju, narobe pri odstrelu srnjadi, kakršen se povečini v Sloveniji prakticira? Predvsem bi naštel te-le napake:

- strelja se preveč srnjakov v razmerju z ostalo srnjadjo,
- med srnami se postrelja mnogo dobrih vodečih mater,
- izloči se mnogo premalo mladičev,

č) zaradi takega načina odstrela so pogini srnjadi zelo številni, uplenja pa se je relativno malo. Kako ta naš odstrel srnjadi izgleda, naj nam za primer pokaže pregled izvršenega odstrela srnjadi v gojitvenih loviščih Slovenije v 4 letih 1955 do 1959 (ko so še vsa bila pod centralno Upravo GL v Ljubljani). V teh 4 letih je bil v gojitvenih loviščih izvršen oziroma evidentiran naslednji odstrel srnjadi:

— srnjakov	1605
— srn	1028
— mladičev	119
Skupaj	2752

V istem razdobju je bilo *ugotovljenih* 3536 poginov srnjadi! Lahko si mislimo, da še zdaleč vsi pogini niso bili odkriti. Med poginulimi je bilo:

— srnjakov	794
— srn	1381
— mladičev	1361

Spomladanski stalež srnjadi je bil v teh 4 letih poprečno: srnjakov okrog 2500, srn okrog 4000. Odstotek letnega odstrela je torej 10,5% spomladanskega staleža. Se čudite? In vendar, kljub čisto napačnemu odstrelu srnjad tam ni propadla. Mati narava je skrbela, da je vsako leto poginilo toliko srnjadi, kolikor je je odveč za

zmogljivost lovišč (ta pogin je čisto razumljivo šel predvsem na račun mladičev). Stalež srnjadi je ostal vedno enak, narava je skrbela dalje, da je poginilo več srn, ker je človek postrelil preveč srnjakov in končno je poskrbela, da je bil običajni prirastek vsako leto tu.

Pogljemo to v številkah.

V spomladanskem staležu 4000 srn lahko računamo 1000 enoletnic (ki še ne dajejo mladih) in pa zelo starih, jalovih srn. Ostalih 3000 bo (po pravilu, da na 100 srn — mater odraste 66 mladičev) dalo letno okrog 2000 mladičev, v 4 letih tedaj 8000. Kot smo rekli, je bilo evidentiranega odstrela in poginov v teh 4 letih 6288, kar manjka do 8000 pa lahko vržemo na neevidentirane izgube. V resnici se stalež srnjadi v gojitvenih loviščih v teh 4 letih ni dvignil, kvečjemu rahlo upadel.

Odstreljenih 1605 in poginulih 794 srnjakov da skupno 2399, odstreljenih 1028 in poginulih 1381 srn pa — 2409 kosov. Tako torej narava ohranja tudi enako spolno razmerje s številnejšimi pogini srn.

Zares, vse je v redu v biološkem smislu, ni pa v redu v — ekonomskem. Odstrel bi bil lahko za 100% višji, če bi bil pravilen! Ne mislite seveda, da je bil oziroma da je odstrel srnjadi v družinskih loviščih kaj drugačen.

Navedem naj odstrel srnjadi v loviščih Lovske zveze Ljubljana skupno za 2 lovski leti (1962/63, 1963/64) in to iz njenega poročila za zadnji občni zbor. V teh dveh letih je v lovskih družinah LZ Ljubljana bilo uplenjene srnjadi:

— srnjakov	1264 (45,5 %)
— srn	892 (32,5 %)
— mladičev	620 (22,0 %)
Skupaj	2776 (100,0 %)

Tudi tu je mati narava morala izravnati oziroma popravljati za človekom. V letu 1963/64 je (navajamo po istem poročilu) bilo srn uplenjenih 246, ugotovljenih poginov pa je bilo 302, mladičev je bilo uplenjenih 194, poginov pa ugotovljenih 174. Med srnjaki je bilo ugotovljenih le 13 poginov (odstrel pa je bil 492).

Glede na to, da je bil v letu 1963/64 spomladanski stalež srnjadi na območju LZ Ljubljana 9272, je torej evidentirani odstrel (1130) predstavljal le 12%, ugotovljeni pogini (489) pa 5,2%. Skupaj torej 17,2%. To pa še zdaleč ni enako letnemu prirastku, ki je bil prav gotovo okrog 30%. Verjetno je, da so lovske družine to leto s srnjadjo nekoliko varčevale, vendar ne v tolikšni meri, tako da je bil najbrž pogin (in sploh izgube srnjadi) še večji, kot pa je bil ugotovljen.

Če me vprašate za vzroke tako slabega gospodarjenja s srnjadjo, vam jih lahko naštejemo

cel kup, vendar moram pri tem naglasiti, da je to moje *mnenje*, da nimam za to dokazov in da prepuščam lovcem in lovskim organizacijam, da gredo vase in si izprašajo vest. Ti vzroki so po mojem: preslabo poznavanje srnjadi v lastnem lovišču, zlasti tam, kjer ni poklicnih lovskih čuvajev, nemarnost pri opravljanju službe, ponekod tudi neustrezna lovska oprema, gotovo tudi stari nazori o odstrelu, ko je bilo častno streljati samo srnjake — pred vsemi ostalimi vzroki pa sta verjetno neznanje in osebni ekonomski interes.

Kakšen naj bo odstrel srnjadi?

V našem glasilu je bilo že marsikaj napisanega o srnjadi in njeni gojitvi, posebno koristna pa je bila razprava »Gojitev srnjadi v novi luči«, ki smo jo v nadaljevanjih lahko brali v »Lovcu« v zadnji številki leta 1962 in v treh prvih številkah leta 1963. Čeprav je bil to izvleček iz nemške revije, ni zato njegova vrednost kot strokovno napotilo našim lovcem nič manjša, saj gre pri nas in v Nemčiji in povsod znotraj evropske januarske izoterme -4°C za isto evropsko srnjad s popolnoma istim latinskim imenom (*Capreolus c. capreolus* L.), ne glede na to, da govorimo o mali in veliki evropski srni. Potemtakem veljajo za evropsko srno povsod *enaki biološki zakoni*. In če vemo, da gre na vsem

omenjenem območju za eno samo vrsto srnjadi, smo še tem manj upravičeni govoriti o »plainski, hribovski, gričevski, nižinski, poljski, ritski« in ne vem še kakšni srni, za katere naj bi veljali čisto drugi biološki zakoni kot za »nemško« srnjad — kot nas to uči članek v junjski številki »Lovca« iz leta 1963 na strani 68. Določena hiba te dolge strokovne razprave je morda edino v njeni obsežnosti. Tako je premalo prišla do izraza piramida pravilne konstrukcije staleža in odstrela srnjadi v februarški številki »Lovca« (1963), kakršno pa najdemo »v novi luči« gojitve srnjadi v vsakem učbeniku. Naj mi bo zato dovoljeno podobno piramido (iz »Die Hege«) še enkrat v velikem merilu preobčiti in čim bolj preprosto razložiti.

Iz piramide vidimo, da je pri spomladanskem staležu 100 srnjadi in spolnem razmerju 1:1 prirastek 34 mladičev in da mora biti odstrel (oziroma pogin) prav tolikšen, to je 34 kosov. Tako se stalež ne bo ne manjšal ne večal. Vidimo dalje, da mora biti *polovica* (50 %) odstrela planirana (in realizirana) na račun mladičev oziroma srnjadi v 1. letu starosti. Vidimo tudi, da se odstrel kapitalnih, zrelih srnjakov prične pri 6. letu starosti in zajema komaj 10 % planiranega celotnega odstrela (v našem primeru približno 3 do 4 kapitalne, zrele srnjake). Na vso ostalo srnjad (srnjaki 2—5 in srne 2—7 let) odpade le 40 % planiranega odstrela.

Tabela gojitve in odstrela srnjadi

(Primer za 100 kosov)

Cilj gojitve - 7 letni srnjak
Srne gojiti do 8 leta
Razmerje spolov 1:1

Letni prirastek je 34
(od 39 zrelih srn)
Letni odstrel je 34

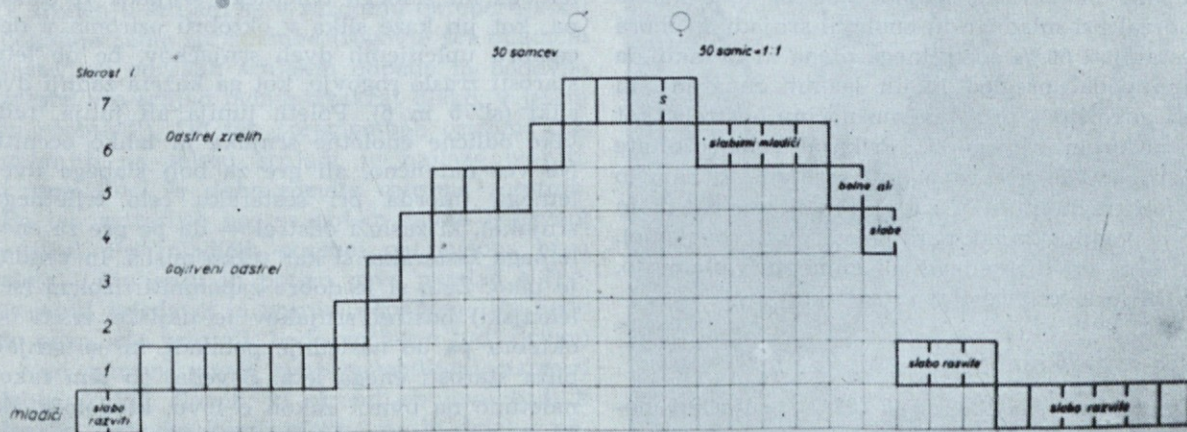

Tabela zajema spomladanski stalež (100) in letni prirastek (34); planiran odstrel je označen z: □

Končno vidimo, da mora odstrel obsegati enako srnjakov in srn. Piramido staleža in odstrela bom skušal na kratko obrazložiti, čeprav menim, da je vsakemu jasna. Obrazložil bom odstrel z naslednjim primerom: Kaj se vam zdi, kateri živinorejec je pameten, ali tisti, ki ima 10 glav odrasle govedi pa vsako leto vsa teleta ali večino njih priveže, odrasla goveda pa pokolje in potem zopet čaka, da mu teleta odrastejo, ali pa tisti, ki dobre krave izkorišča, dokler dajejo teleta in mleko, ki dobrega bika izkorišča, dokler daje dobro potomstvo — teleta pa proda za meso, priveže pa le najboljša in to takrat, ko misli dati odraslo živinče iz staje? Mislim, da odgovor ni težak. Kaj naj potem rečemo o našem lovskem gospodarjenju s srnjadjo? Na primer (če vzamem primer goj. lovišč iz obdobja 1955—59) da so letno od 2000 mladičev postrelili samo 30, vse ostalo pa pustili »za naprej« — ne glede na to, da je večina poginila — postrelili pa na drugi strani letno okrog 650 odrasle srnjadi? No, da se razumemo, v lovskih družinah je v glavnem isto, le da je tam evidenca za daljša obdobja bolj pomanjkljiva.

Menim, da prikazana piramida ne potrebuje daljše razlage in utemeljitve.

Tako je torej treba planirati letni odstrel, seveda pod pogojem, da je razmerje med srnami in srnjaki približno 1 : 1 in da se v lovišču ne namerava stalež občutno dvigniti, niti znižati (v teh primerih se piramida odstrela ustrezno prilagoditi).

Kaj kažejo v zvezi s tem naše lastne izkušnje?

Ne bom se zadrževal na tem, kako spoznamo na terenu starost zrelega srnjaka, preden ukrivimo prst, niti kako med odraslo srnjadjo izberemo glede na velikost, moč trofeje, shujšanost in druge znake bolezni tistih 40 % za odstrel, ki odpade na odraslo srnjad. Rad bi se nekoliko zadržal pri mladičih in enoletni srnjadi, ki mora sestavljati 50 % odstrelnega plana in to tako, da bom podal pregled mojih lastnih zapažanj, ki vsa govorijo v prid takemu načinu odstrela, kot je prikazan v piramidi. Prikazal bom rezultate raztelesbe 76 kosov poginule srnjadi, ki smo jo v našem inštitutu v zadnjih letih raztelesili in ki je poginila zaradi naravnega izbora (selekcije), ki so ga vršili zajedavci ali huda zima (namesto, da bi jo lovci pravočasno odstrelili).

Med temi 76 kosi je bilo:

- mladičev (do 1 leta) 40 (52 %, srnjačkov nekaj manj kot polovica),
- srednje stare srnjadi (2—9 let) 24 (32 %),
- stare srnjadi (preko 10 let) 12 (16 %).

Poprečna teža neiztrebljenih poginulih srnjačkov je bila 11,4 kg, srnic pa 10,8 kg. Pri tem je treba pripomniti, da so ti pogini bili od januarja do junija, torej so bili to 8 do 12 mesecev stari mladiči. Odrasla poginula srnjad je tehtala poprečno: srnjaki 14,6 kg, srne pa 14,5 kg.

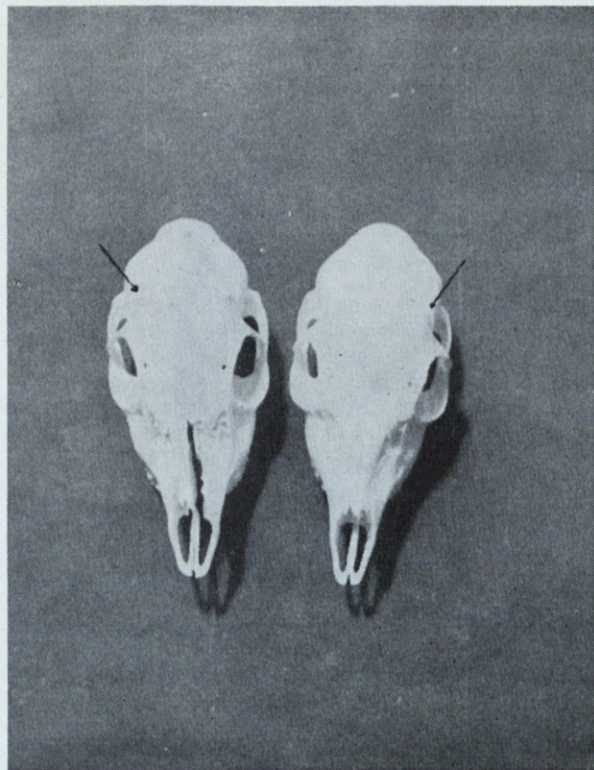
Glede rogovja, kar je gotovo za srnjake najodločilnejši znak, ali gre za dobrega ali slabega srnjaka — so naše ugotovitve še bolj porazne. Vsi ti poginuli srnjački so imeli marca in aprila rožičke, ki so s čelnimi nastavki vred (!) merili največ 1,5 cm, medtem ko mora normalno razvit srnjaček tedaj imeti že okrog 10 cm dolge roge v mahu. Nekateri niso imeli celo nič na čelu in bi jih lahko zamenjali s srnicami. In vendar mora dober srnjaček že *oktobra*, to je tedaj, ko je star 5 mesecev, imeti čelne nastavke dolge kake 4 cm! Vse to nazorno kažejo naše fotografije, slika 1, 2 in 3.

Slika 1

Iz takih začetkov, kot jih kažejo slike poginulih srnjačkov, bo ob letu starosti zraslo (slika 4) rogovje »gumbarjev«, kasneje enkrat — morda po 3 ali 4 letih — pa tudi slabo rogovje šesteraka. Ali bo tedaj lahko spoznati takega slabega srnjaka? Ne, ker se težko loči od srednjega dveletnega ali slabega triletnega srnjaka. Iz osnov pa, kot jih kaže slika v oktobru oziroma v decembru uplenjenih dveh srnjačkov, bo ob letu starosti zraslo rogovje, kot ga kažeta zadnji dve sliki (sl. 5 in 6). Poleti, junija ali julija, tudi take odlične enoletne srnjake ni lahko oceniti. Ne veš natančno, ali gre za bolj slabega dveletnega (morda pri šesteraku celo triletnega srnjaka), ki zasluži odstrel — da pa gre za enoletnega šesteraka, si kar težko misliš. In vendar je tako. Zato si je dobro zapomniti: izbirni (seleksijski) odstrel srnjakov je najlažje vršiti od oktobra pa do naslednje pomladi, ko se srnjak bliža starosti enega leta. Seveda, ob tem takoj naletimo na oviro: zakon o lovu, ki določa, da 31. decembra preneha lov na srnjad. Vendar zakon ne sme biti ovira izboljšanju gospodarjenja — pa tudi ne lovskega gospodarjenja. Če je

ovira — ga je treba spremeniti, sicer pa se pri tem izboljššanem sistemu gojitvenega odstrela srnjadi — ki ga predlagam in ki ga bom v naslednjih vrsticah še bolj obrazložil in utemeljil — lahko poslužimo 7. čl. Zakona o lovu, ki pravi, da državni sekretar za gospodarstvo (sedaj sekretar za kmetijstvo in gozdarstvo) »lahko po zaslišanju LZS izjemoma dovoli odstrel zaščitene divjadi v nelovni dobi, kolikor je to potrebno zaradi zatiranja nalezljivih bolezni, preprečitve degeneracije v lovišču, za znanstvene namene ali iz drugih utemeljenih razlogov«. Tak lovopust, kot ga določa sedanji zakon o lovu, je prav gotovo odigral v preteklosti pozitivno vlogo, ko je zaščitil divjad pred uničenjem; kajti svoj čas je bilo potrebno urediti to, da lovci niso vse leto streljali divjadi. Dandanes pa, ko so naši lovci zavedni in lovsko pravični, je tak lovopust nesmisel in ovira lovskega gospodarjenja in ekonomiki — ker se lahko zgodi, da bo lovec marca, ko začne divjad izstopati na svežo pašo, ugledal srnjad, ki je — kot nekje pravijo — »ošisana« ali ki komaj še grči zaradi obilice obadovih ličink v grlu ali pa, ki je drugače potrebna odstrela in je ne bo streljal, ker je — lovopust. In, verjemite mi, da se to dogaja, še več, to je pravilo. Ker, saj veste, lovec si misli »kaj se bom brezrog bodel z rogatim«.

Slika 2

Pa se vrnimo sedaj nazaj, pred novo leto, ko še ni lovopusta — v oktober. Kot sem že rekel, mora oktobra dober srnji mladič moškega spola že imeti na glavi okrog 4 cm visoke čelne nastavke ali rožnice v mahu. Decembra jih ima na vrhu že osmukane — kaže se kak centimeter dolgo »mladeniško« rogovje. V tem mesecu ali kak mesec pozneje mu le-to odpade in mu začne rasti prvo pravo rogovje, ki mora konec marca že meriti vsaj 5 cm. Če rast prvega rogovja ne teče po tem redu, potem praviloma srnjak ne bo nikoli dober — le da bo kasneje to mnogo težje oceniti, če bo žival sploh dočakala prvo pomlad. Za mladiče-srnce velja podobno, le da je tam treba predvsem opazovati velikost in rast sploh. V življenju srnjadi se v razdobju oktober—april dogajajo same spremembe (rogovje pri mladičih raste, pri odraslih srnjakih odpade in ponovno zraste, vsa srnjad menja dvakrat dlako, v jeseni in spomladi). Ob teh spremembah oziroma dogajanjih na telesu srnjadi je najlažje oceniti, katera žival je slabo razvita oziroma zaostaja. Po teh kriterijih naj se potem ravna gojitveni odstrel. Pri mladičih posebej pa nastopa prva zima v življenju in potem prva pomlad s črevesnimi zajedavci in nosnim »obadom« (če bodo to prvo leto prestali, bodo verjetno tudi druga) — in narava izvrši svoj neusmiljeni naravni izbor. Zakaj človek, ki stremi ob lovu tudi k lovsko-gospodarskemu efektu, ne bi delal z naravo roko v roki? Zakaj od 1. januarja dalje, ko je čas, ko je ostali lov prenehal in ko se — marca

Slika 3

Slika 4

Slika 5

— vsa srnjad pokaže ob izstopanju na pašo, zakaj bi tedaj brez ukrepanja puščal želodčne zajedavce in nosnega obada pri njihovem selekcijskem delu, zakaj bi gledal zaostale in bolne individue, ki so — po mojih dolgoletnih izkušnjah in po uvodoma prikazani statistiki — obsojeni na smrt? Ali res samo zato, ker smo si sami — ljudje — zvezali roke z lovopustom od 1. januarja dalje?

Posebej nujno in važno je izkoristiti vse to obdobje (oktober—april) pri mladičih, prvič zato, ker jih bo v tem času največ poginilo in drugič zato, ker le-te prav zanesljivo lahko popolnoma točno ocenimo glede na starost — kajti oni imajo s seboj rojstni list, to je srno-mater in svojo velikost, zato jih v tem času tudi na daljavo lahko ločimo od drugih. In končno, sredi zime ter ob začetku pomladi, ko vsa srnjad — zlasti mlada — izstopa in ko ni več pogonov in drugega lova, imamo najboljšo priložnost za gojitveni odstrel, vsekakor boljše kot jeseni, ko je še bujnejša vegetacija in ko je — decembra — najkrajši dan.

Po vsem, kar sem navedel, k čemur pa bi lahko še mnogo dodal, predlagam lovskim organizacijam to-le:

— Pri spolnem razmerju 1 : 1 se letni prirastek pri srnjadi giblje (odvisno od vrste lovišča) med 30 in 40 % spomladanskega staleža. Če je srn več kot srnjakov, je ta odstotek še večji. Zato je še bolje, da se prirastek računa samo na podlagi spomladanskega staleža srn; v tem primeru znaša 60—80 % od staleža dveletnih ali starejših srn. Če lovska organizacija nima namena staleža srnjadi večati ali zniževati — je treba za odstrel planirati prav tolikšno število srnjadi, kolikršen je prirastek.

— Kot realizacijo tako napravljenega odstrelnega plana je treba šteti vso odstreljeno in tudi poginulo ali drugače izgubljeno srnjad. Smisel takega planiranja ima moralno in ekonomsko poanto, kajti tako se šele vidi, koliko srnjadi, ki bi jo sicer lahko izkoristile, puste lovske organizacije propasti brez haska.

— Polovica (50 %) planiranega odstrela naj bodo mladiči in enoletna srnjad (to je tista srnjad, ki smo jo do pomladi uvrščali med mladiče, ki pa jo v spomladanskem staležu štejemo za enoletno srnjad). Z odstrelom te srnjadi je pričeiti jeseni in ga vršiti do začetka maja. Odstreliti je bilo treba vse mladiče, ki zaostajajo v rasti in ki kažejo znake bolezni.

— Zrelah srnjakov (najmanj 6 let starih) je treba planirati za odstrel do 10 % od celotnega števila planiranega odstrela. Gojitveni odstrel ostale odrasle srnjadi (dve ali več let stare), ki naj obsega 40 % celotnega planiranega odstrela,

je tudi vršiti v prvi vrsti od jeseni do spomladi, to je od tedaj, ko se na srnjadi dogajajo razne biološke spremembe (menjava dlake in rogovja, pojavi boleznj itd.). Odstreliti je treba zaostalo, bolno ter drugače slabo srnjad.

— Planira naj se enak odstrel obeh spolov srnjadi, tako med mladiči kot tudi med ostalo srnjadjo. To seveda, če je v lovišču približno spolno razmerje 1:1. Odstrel naj se vrši po zgoraj naštetih navodilih, če ne želimo večati ali manjšati staleža, sicer pa odstrel temu prilagodimo. Družinskim občnim zborom in posvetom nujno priporočam ob tem še naslednje:

— Če odstopajo svojim članom uplenjeno srnjad proti nižjemu plačilu kot pa po dnevni ceni, naj ne določajo pavšalnih vsot (razen za zrele, kapitalne srnjake), ampak naj določajo ceno po kilogramu (čeprav je včasih težko plen stehtati). Pavšalne vsote so smrt za najboljše (beri: najtežje) srne in mladiče in obenem zaščita bolnih in slabih (beri: lahkih, majhnih, mršavih) srn in mladičev.

— Določijo naj režim gojitvenega odstrela, če pa je že po poslovníku določen, naj ga menjajo tako, kot priporočam v tem članku (in v IV. poglavju članka »Še o vlogi zajedavcev pri srnjadi«, »Lovec«, april 1962).

— Zaposijo naj preko lovske zveze za podaljšan odstrel »nalezljivo bolne in degenerirane« (s tem mislim biološko slabotne) srnjadi, kot to omogoča 7. čl. Zakona o lovu. Lovske zveze pa naj pravilno napravljene odstrelne plane potrdijo, nepravilne pa popravijo in odobre podaljšan odstrel vedno, kadar menijo, da ne bo pri tem prišlo do zlorabe.

S primerom prikažem, kakšen naj bo pravi len odstrelni plan in kako ga napravimo:

Letni plan odstrela srnjadi v gričevnatem gozdnatem lovišču srednje bonitete, kjer je za srnjad primernih 3000 ha

1. Stalež srnjadi je okrog 200 (tj. 7/100), kar je temu lovišču primerno. Spomladanska in ostala opazovanja so pokazala, da je srn približno toliko kot srnjakov, torej vsakih okrog 100.

2. Ena tretjina srn (okrog 33) so lanske mladice ali zelo stare srne, ki ne dajejo mladičev, ostalih 66 srn pa izpelje do jeseni po enega mladiča, to je skupaj 66 mladičev. Torej je letni prirastek 66 kosov srnjadi. Tolikšen naj bo tudi odpadek, to je odstrel (odstrel in pogin).

3. Med 66 živalmi planiranega odstrela naj bo 6—7 zrelih trofejnih srnjakov, starih 6 let ali več, ostalo (59 ali 60) je gojitveni odstrel. V njem naj bo 32 mladičev in enoletne srnjadi (16 srnjačkov, 16 srnic), 27 do 28 pa naj bo ostale srnjadi (10—11 srnjakov, 17 srn).

4. Režim gojitvenega odstrela:

a) Mladiče pričenjati odstreljevati čimprej, najkasneje septembra in sicer po naslednjem pravilu: pri srnah z več mladiči pustiti samo enega in sicer najboljšega, pri prvesnicah odstreliti vse mladiče.

b) Pri srnjačkih še posebej gledati ali imajo oktobra ali vsaj najkasneje konec novembra dobro vidne (4 cm dolge) rožičke na glavi. Vse ostale (poznajo se po »čopku«) odstreliti.

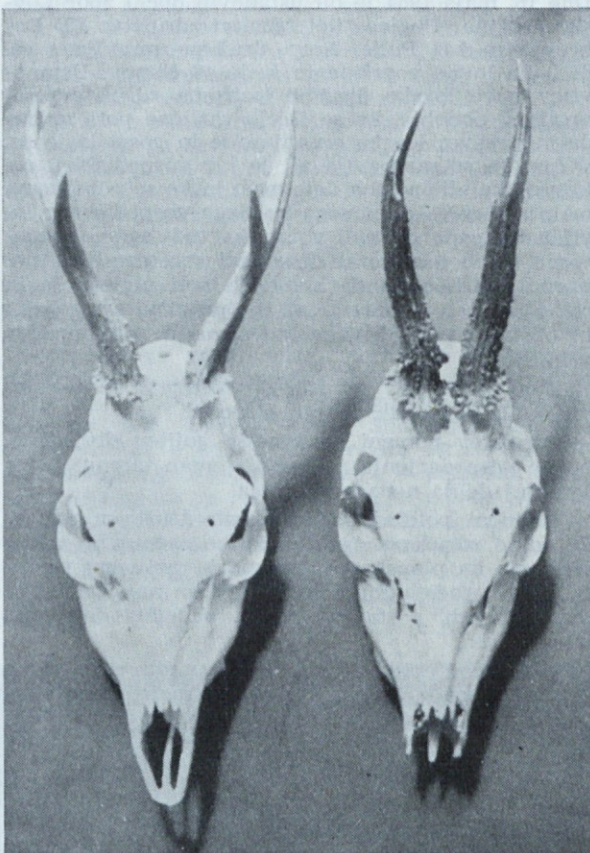
c) Odrasle srne odstreliti po naslednjem pravilu: vse srne s slabimi mladiči, vse srne brez mladičev (razen lanských mladíc), vse slabe, nerazvite, mršave in bolne srne, vse srne, ki opazno zaostajajo v menjavi dlake za drugo srnjadjo.

č) Odrasle srnjake pa odstreliti po sledečem pravilu: če zaostajajo v menjavi rog in dlake za ostalimi, če imajo zelo slabo ali močno abnormalno rogovje, če so bolni ali poškodovani.

Če odstrel ni pri kraju do konca decembra, ga je nadaljevati vse do konca aprila (ko se srne pripravljajo, da poležejo mladiče). Seveda je za to treba dobiti ustrezno dovoljenje od republiškega Sekretariata za kmetijstvo in gozdarstvo.

Vsak pogin ali drugačno izgubo srnjadi je upoštevati pri izvajanju plana enako kot odstrel v tisti kategoriji, kamor ta kos spada.

Ob koncu naj dodam, da sem podal le en sam primer in še pri tem najbrž nisem navedel vsega, kar lovske organizacije zanima. Zato sem vedno na voljo, da na željo dopolnim svoja izvajanja ustmeno ali pismeno. (S. V., Institut za zoohigieno in patologijo divjih živali Biotehniške fakultete, Ljubljana, Gerbičeva 60.)

Slika 6

Lovska koča »Ponikva«
nad Hudo luknjo, LD Mislinja

Foto ing. J. Cernač

Lovska družina

(Nadaljevanje)

Polde Maček, Zg. Zadobrova pri Ljubljani

nam je poslal prispevek, v katerem razpravlja o velikosti lovišč (III. Velikost lovišč), o odnosu LD — komuna (III. Komuna — lovski družina), v še večji meri pa posega v notranje predpise LD in s tem načentja temo, ki smo jo uvodoma tudi napovedali.

Dne 16. maja 1964 je bil ustanovni občni zbor Lovske družine »Pugled« kot rezultat združitve LD Dobrunje in LD Polje. Nova družina upravlja s ca. 6000 ha lovne površine in šteje 48 članov. Ustanovitev nove lovske družine (oziroma združitve) sovpada v obdobje, ko se iščejo različne poti za nadaljnji razvoj lovske organizacije in gospodarjenja, v čas, ko se razpravlja ali je lov gospodarska, rekreacijska ali športna dejavnost in ko se popolnoma neupravičeno išče novega boljšega gospodarja z lovišči. Sovpada pa tudi v čas, ko tudi sami spoznavamo, da bomo morali marsikaj spremeniti in popraviti, če hočemo da bomo na poti utrjevanja in razvoja lovstva napredovali in opravičili svoj obstoj in obstoj lovske družine kot temeljne organizacije v lovstvu.

Razlogi, ki so nas privedli do združitve in ustanovitve LD »Pugled«, so bili sledeči:

— združitve pomeni smotrnejšo gojitev divjadi in boljše gospodarjenje na zaokroženem terenu, ki ga je sedaj delila nenaravna meja,

— finančni položaj obeh lovskih družin narekuje, da edino združena sredstva lahko zagotovijo toliko sredstev, da plansko pristopimo k razširjeni reprodukciji in racionalnim investicijskim naložbam, nakupu divjadi, postavitvi remiz, obdelavi določenih površin itd.,

— to narekuje tudi nujnost, da uredimo čuvajsko službo, okrepimo strokovnost, načrtnje pristopamo k izvajanju lova, pokončevanju škodljive divjadi in zaščiti kmetijskih površin po divjadi itd.,

— mnenja smo, da bo močnejša lovski družina laže in koristneje sodelovala s kmetijskimi in gozdarskimi organizacijami v komuni in z občinsko skupščino pri reševanju različnih problemov, ki jih po našem mnenju lahko rešujemo edini v komuni kot temeljni družbeno politični skupnosti občanov in

njihovih organizacij. Doseči moramo, da bo lovski družina postala za vse v naši družbi pomembna športno rekreacijska in gospodarska organizacija ki bo opravičevala svoj obstoj v korist našemu delovnemu človeku in družbi kot celoti.

To kot osnovni in še nekateri drugi razlogi so narekovali združitve, do katere je prišlo po dvomesečnih temeljnih razpravah med članstvom obeh družin. V teh razpravah so se že pred združitvijo izkristalizirala mnenja in stališča, tako da je komisija, ki je delala na združitvi, uspela pripraviti do ustanovnega občnega zbora že tudi nov lovski poslovnik. Ker naj poslovnik odrazi mesto, položaj lovske družine, namen in cilje, regulira medsebojne odnose in usmerja delo in življenje v lovski družini, oziroma če rečem na kratko, postavi lovski družini temelje in stavbo, je bila komisija pred nalogo, da v poslovnik vnese nove in naše (lovske) poglede. Dosedanji poslovniki so zastareli in mislim, da — kar zadeva našo lovsko zakonodajo, pravilnike in poslovnike — zaostajamo za razvojem in potrebami tudi po lastni krivdi in da le predolgo čakamo, kdaj nam bo kdo kaj predpisal. Temu je rezultat, da lovski zakon že par let pišejo nelovski uradniki, kar ima za posledico, da birokracija prevzema vlogo tolmača naših lovskih potreb in predpisuje, kaj je v interesu družbe, kako naj bo lovstvo organizirano, kdo naj bo upravljavec in gospodar v loviščih itd. Kakšni so rezultati, je znano in je bilo o tem že dovolj diskusij in tudi napisanega ob precej vroči krvi.

In kako izgleda naš novi lovski poslovnik?

Zaustavil se bom le pri nekaterih členih, predvsem pa pri drugem delu, ki govori o namenu in nalogah lovske družine.

Člen 3. pravi:

Lovska družina Pugled je temeljna lovski organizacija, ki deluje na principih družbenega samoupravljanja in združuje lovce na prostovoljni bazi zaradi izvajanja lovskega gospodarjenja, rekreacijske in športne dejavnosti v lovstvu.

Za dosego tega namena lovski družina:

— gospodari in upravlja v lovišču po gospodarskih načelih, katerih glavni namen in cilj je ohranitev divjadi v naravi,

— goji divjad, ki je za lovišče primerna, izboljšuje njeno kakovost, skrbi da se stalež poveča in ohrani v številu, ki ni v škodo drugim gospodarskim panogam, skrbi za pokončevanje škodljive divjadi in perjadi,

— sestavlja lovski načrt, finančni načrt, vodi statistiko o staležu in lovu, odstrelu, sestavlja lovski koledar,

— skrbi za lovsko strokovno vzgojo svojih članov, utrjuje med člani humane tovariške odnose, etične odnose do divjadi in narave, skrbi za širšo vzgojo občanov — predvsem mladine, da postane divjad in skrb zanjo del vsakega našega občana. Nastavlja lovske čuvaje, skrbi za šolanje čistopasemskih lovskih psov,

— celotna dejavnost lovske družine sloni na prostovoljnem delu članstva, obenem pa lovski družina išče oblike nagrajevanja po delu kot obliko, ki naj ima stimulativen in vzgojni namen in nagraduje za delo tiste člane, ki s prostovoljnim delom največ doprinašajo lovski organizaciji in lovstvu kot celoti.

— včlanjena je v LZS, LZ Ljubljana in lovski skupnosti ter sodeluje z njimi zaradi širših lovske gospodarskih in lovsko vzgojnih ciljev, katerih glavni namen je načrtnje gospodarjenje v širših merilih, sodeluje tudi z občinsko skupščino — komuno kot temeljno družbeno ekonomsko in politično skupnostjo, kjer lovski družina vsklajuje svoje interese z interesi drugih organizacij (kmetijstvo-gozdarstvo) v lastnem in skupnem interesu.«

Mislím, da obširnejši komentar k temu ni potreben, želim le poudariti, da stoji naša lovska družina (vsi člani) na stališču, da mora ostati lovska družina še naprej temeljna organizacija v lovstvu. To je tudi naš odgovor vsem tistim, ki nas skušajo izriniti na periferijo, odvzeti bogata lovišča in jih dati v upravljanje novim bolj »kvalificiranim in sposobnejšim« upravljavcem, nas pa vzeti pod streho z statusom, podobnim nekdanjim viničarjem. Članstvo v naši družini je mnenja, da bi bil tak poseg v nasprotju s principi samouprave in v nasprotju s principi, na katerih se gradi naša družba.

Kako je s kontingentom oziroma nagrajevanjem po delu v lovski družini?

Celotna dejavnost članstva mora po našem mnenju še naprej temeljiti na prostovoljnem delu. Z novim lovskim poslovnikom odpravljamo vse kontingente, mislimo pa, da bi morali tudi v lovstvu najti oblike za nagrajevanje tistih članov, ki s prostovoljnim delom največ doprinašajo lovstvu in lovski organizaciji kot celoti. Do sedaj je bilo tako (ne povsod), da smo vsi člani dobili del kontingenta brezplačno ali po znižani ceni. Ta oblika po našem mnenju ni dobra zato, ker dajemo vsem članom enako, čeprav je znano, da del članov tudi v lovskih organizacijah stoji ob strani in prihaja le po kontingent. Če bomo povsod odpravili brezplačne kontingente, bo marsikje tudi planiranje staleža in odstrela drugačno. Glede sodelovanja z lovsкими, družbeno političnimi skupnostmi in delovnimi organizacijami govori naš zadnji odstavek v tem delu poslovnika.

Mnenja smo, da se bo morala glavna gospodarska in organizacijska dejavnost odvijati v okviru družine, ki mora biti primerno velika, tako teritorialno kot številčno. Nujno pa bo še vedno sodelovanje navzgor zaradi širših lovske gospodarskih in lovske vzgojnih ciljev, katerih glavni namen mora biti napredek lovstva.

Mišljenja smo, da ne bi bilo nujno na vrat na nos iskati novih organizacijskih oblik in velikih sprememb, ker na teh nismo šepali, ampak gre bolj za spremembo v vsebini dela, to pa se lahko izoblikuje tudi v dosedanji organizacijski strukturi. S tem ni rečeno, da smo proti ustanavljanju lovskih skupnosti, če se pa ne navdušujemo, se ne zato, ker še premalo vemo o vsebini dela v teh skupnostih, obsegu itd.

Z občino in delovnimi organizacijami bo potrebno mnogo več sodelovanja. To bo nujno predvsem tam, kjer tega sodelovanja še ni ali ga je zelo malo. Naša družina se srečuje s problemi, ki nastajajo zaradi krčenja gozdov in pogrmičevljanja površin po Agro-kombinatu Ljubljana in mislim, da bomo tu našli razumevanje, saj se prav s te strani tudi zavzemajo za napredek lovstva. Naša družina je dala pobudo za kooperacijo, ko smo prosili, da pustijo pri planiranju površin vsaj kako drevo in mejo. Obljubili so nam, da bodo pogozdili določene meje. Sodelujemo s traktoristi-kosilci, da nam izročajo gnezda itd. Vse to lahko doprinese k napredku lovstva, seveda če bo prišlo od besed tudi k dejanjem. To pa bomo lažje dosegli, če bo naše sodelovanje tesnejše z delovnimi organizacijami in občinsko skupščino,

kjer se kreira politika in vsklaja sodelovanje med delovnimi organizacijami, društvi, občani in njihovimi interesi.

Poslovník govori še o nujnosti, da ima družina lovskega čuvaja, sredstvih, izvajanju lova, lovskih gostih, kjer pravi; da tuje lovske goste družina vabi zaradi razvijanja lovskega turizma in lovskega tovarištva v mednarodnih merilih. Tu gre za pravila, ki jih vsaka družina sprejema po lastnem predudarku in objektivnih pogojih. Ustavil bi se le še pri členu 28, ki pravi:

»Princip rotacije naj zagotovi menjavanje kadrov v upravnem odboru in komisijah in tako razširi odgovornost za čim širši krog članov lovske družine.«

Splošno uveljavljen princip naj tudi v lovstvu zagotovi, da ne bo večnih starešin, tajnikov, gospodarjev itd.

*

Na V. Lovski čuvaji naše razprave se nanaša naslednje

ing. Marjan Šebenik, Nova Gorica

V 5. številki »Lovca« so bili dobro zajeti, čeprav le fragmentarno navrženi vsi momenti, ki delajo iz čuvajske službe problem. Da, čuvajska služba je eden od problemov, ki je vseskozi na dnevnem redu in bo najbrž še nekaj časa ostal. Določilo zakona o obveznosti čuvajske službe je ostalo v večini primerov neizvršeno. To je znak, da se ne more rešiti kar tako na lepem, zaradi finančnih težav, ki jih nihče ne zna rešiti in jih toliko manj lahko reši neka šibka 10—15 članska družina, ki ima vsega za odstrel par desetih srnjadi in nekaj zajcev. Takih družin ni nazadnje niti tako malo: samo v LZ Gorica jih je mnogo več kot polovica. To dejstvo ne daje v nobenem primeru prav tistim, ki zagovarjajo mnogo večje družine, ker bi to ne rešilo problema. Mnogo večji teritorij bi namreč zahteval več čuvajev in bi se stroški na enoti površine ne zmanjšali. Družina, ki pa je rešila vprašanje poklicnega lovskega čuvaja, je hkrati rešila tudi vse ostale probleme. S tem hočem reči, če je pač dobila človeka, ki po gojitvenih in varstvenih vprašanjih lahko veliko napravi. S tem je pa tudi do dna izpraznila svojo blagajno. In vendar bi bilo treba nekaj ukreniti! To čutimo vsi. Toda ta problem — kot mnogo drugih — zahteva prejšnjo načelno in dokončno rešitev splošnega vprašanja lovstva. Če naj na tem mestu izrazim nekaj misli, storim to ob predpostavki, da bo organizacijska oblika ostala približno taka, kot je doslej oz. le prilagojena popolnejšim oblikam dela: Lovska Zveza Slovenije, področne lovske zveze s poklicnim lovskim strokovnjakom (ali strokovnjaki), lovske družine v približno sedanjem obsegu ali pa združene, kjer se pokaže potreba in je ukrep posledica sklepa družin samih in ne rezultat administrativne reorganizacije.

Tej obliki lahko dodamo kot obvezno dopolnilo bazenske posvete in ustrezno obliko posega komune

Pri preizkušnji goničev
na Dolah pri Litiji

Foto F. Brvar

v lovsko gospodarjenje (komisije za lovstvo pri občinskih skupščinah, obvezen družbeni plan za lovstvo itd.).

Kaj naj rešuje lovsko čuvajsko službo v takem primeru in od kod denar?

Predvsem bi bilo treba določiti naloge lovskega čuvaja.

Eni vidijo v njem le »čuvaja« proti lovskim tatvinam (zanke, divji lov), drugi le izvajalca odborovih sklepov glede krmčenja in uničevanja roparic. Včasih se »čuvaj« spremeni v neke vrste kurirja, ki ima med drugim nalogo, da spremlja goste, ima pa lahko zaupno nalogo, da pazi, kaj delajo lovci (kar le težko izvajajo, ker se odbori menjajo in z njimi tudi časi).

Torej je delo čuvaja prilagojeno vsestranskim potrebam in predvsem oceni upravnega odbora. V tem pa vidim nevarnost, da zaidemo v subjektivizem, ki ga diktira preveč ozko in lokalistično gledanje na probleme. Na drugi strani pa ni lahko dobiti človeka, ki bi bil sposoben za vse to in so le redke družine, ki se s takim uslužbencem lahko pohvalijo. Večina lovišč tega nima in dobrega čuvaja resnično ne zmore. Idealne, splošne uporabne rešitve menda ni in se bo treba zadovoljiti s kakšno prehodno obliko.

Imam tole mnenje: Družinski čuvaji naj bi bili predvsem redno ali honorarno plačani pomočniki gospodarja. Njihova naloga je predvsem gospodarstvo v lovišču in vse ostale naloge policijskega značaja so le vzporedne. Tak čuvaj je plačan neposredno od družine. Imeti pa bi morali hkrati določeno število višjih čuvajev (nadzornikov: za ime sedaj ne gre, saj tudi beseda »čuvaj« ni vsem po godu), ki so uslužbenci lovske zveze. Ti naj bi imeli bolj naloge, ki pristojajo zapriseženemu človeku, skorajda čuvarju zakonitosti (kontrola izvajanja lova, kontrola lovcev itd., itd.).

Ti uslužbenci naj bi bili zaposleni po nekakšnih sektorjih (morda bazenih) in bi s čuvaji lovskih družin imeli stalen stik, v določenih nalogah pa tudi — še pred nedavnim tako imenovano — »vertikalno povezavo«. Pravice in dolžnosti teh uslužbencev bi morale biti regulirane s pravili, ki bi jih sprejela zveza, odobril pa pristojni občinski organ.

O številu teh uslužbencev naj bi odločala zveza sporazumno s pristojnim občinskim organom, ki naj upoštevatna specifičnost lovišč. Obvezna motorizacija bi dala tem ljudem možnost, da se udeležujejo na večjem teritoriju. Obvladali bi situacijo, ker bi bili v določenem smislu nadrejeni čuvajem lovskih družin. Plačevali naj bi se iz prispevkov, ki bi jih morale družine plačevati zvezi (sedanji sklad).

Morda izgleda nekoliko policijsko: interna lovstva policija! Saj je konec koncev odvisno od terminologije! Imenujmo jo »inšpekcija, nadzorna služba«, kakor pač hočete! Važno ni ime, pač pa naloge in cilji.

V članku tov. Cvenkla je zaslediti bojazen nekaterih, da bi bila centralizirana čuvajska služba nekaj, kar ne sodi v današnje dni.

Meni se to ne zdi tako. Menda pa nismo taki formalisti, da nam je najvažnejše, kako neka stvar izgleda. Mar ni bolje gledati tako, da je v danem momentu neka stvar funkcionalna? Zadeva čuvajev, odvisnih od družin, ki čuvajo premoženje in lovce, lovišča proti lovcom, lovce proti divjim lovcom, zakon proti vsem itd., ni šla nikdar prav po godu. Najbrž niso osamljeni primeri, ko pride njihova čuvajska služba v konflikt s trenutnim stanjem v družini in v tem primeru trpi zakonitost in z njo lovstvo. Ali si morete misliti inšpektorja družbenega knjigovodstva, ki je plačan od podjetja in od katerega dobiva navodila, da ga kontrolira! Sicer je res, da obstaja potemtakem sum, ali je prav, da bi bili

višji čuvaji v službi zveze. Res je, toda živa praksa je doslej pri nas pokazala, da se že v zvezi problemi tako objektivizirajo, da ni bojazni za pristranosti, kar se čuvajske službe tiče. To je celo dokaz, da ta oblika ni tako strašno centralistična, saj se ne poslužujemo nekih tujih organov, temveč bi bila tudi to oblika lovske samokontrole, čeprav bi se izvajala v nekoliko širšem merilu, kot je družina. Okvir, v katerem bi ta služba delovala, je že toliko velik, da ne pridejo do izraza individualizem, partikularizem in lokalistične težnje.

Ali misliš, tov. urednik, da ne bi to šlo? No, ideja ni niti bogve kako originalna, saj imajo nekaj podobnega celo v Italiji in sicer prav v tistem ozkem nam sosednjem pasu, kjer je še avstrijska zakonodaja pustila za lovstvo blagodejni vpliv.

(Se nadaljuje)

Prehrana naše plemenite divjadi in po njej nastajajoča škoda

Prof. dr. Jože Rant

Sodobna kultura in civilizacija zahtevata od človeka, da mora vsakemu živemu bitju v naravi priznati življenjski prostor, pravico do življenja in razploda, kar predvsem velja za našo divjad. Divjad ni le na voljo lovcu, ampak je v glavnem del naše lepe prirode in ima že zato vso pravico do življenja. Zato je naša kulturna dolžnost divjad ohranjati in ji nuditi priložnost, da se lahko izživlja v sebi najbolj primernem okolju. Če ima torej divjad vso pravico do življenja, ji moramo dati možnost prostega izživljanja in smo ji dolžni ohraniti našim potomcem. Človek, ki se danes ponaša s tem, da je »homo sapiens«, ima dolžnost in pravico, da čuva divjadi življenjske pogoje, jo urejuje in odstranjuje na splošno le tisto divjad, ki je stara in boleha. Po vrstah urejuje divjad tako, da se ne razmnožuje preveč, da ostane z naravo v ravnovesju in da ne dela pretirane škode na polju in v gozdu.

Srnjad, jelenjad in druge rastlinojede živali uživajo hrano, ki predstavlja deloma poljske pridelke, deloma pa gozdno rastlinje. V njihovo prehrano spadajo različne trave, na polju rastoče žitarice, v gozdu pa razno grmičevje, jagodičje itd. ter na splošno listavci, redkeje iglavci, med njimi najbolj jelka. Divjad se preživlja z vsemi temi rastlinami, vzame pa vedno še nekaj od truda in uspehov, ki sta jih dosegla gozdar in poljedelec. Nastane torej nujno vprašanje: kolikšen naj bo delež, ki si ga sme lastiti divjad za preživljanje? V zvezi s tem morda naši poljedelci in gozdarji včasih pretiravajo. V Sloveniji živi že iz pradavnih dni srnjad in jelenjad tudi v predelih, kjer je smrekov gozd že zrel za sečnjo. Brez dvoma je bil ta gozd nekoč mlad in neograjnjen, pa je kljub srnjadi in jelenjadi dozorel za sečnjo — rasel je torej prostó. Danes zavarujejo gozdarji mlade smrekove nasade z žično ograjo, ki ostane navadno tako dolgo, da mu divjad ne more več škodovati. Vemo pa, da se pašniki, ki so za prehrano divjadi zelo važni, vedno bolj krčijo. Divjad pa mora živeti, ne samo zaradi lova, ampak tudi zato, ker je del naše lepe prirode in ker predstavlja hkrati visoko kulturno dobro v vse naše skupnosti, ne le današnje, ampak tudi tiste v bodočnosti — in tudi zanjo jo moramo ohraniti.

Omenil sem že, da v prosti naravi živeča divjad jemlje le majhen del pridelka gozdarju in poljedelcu. Prav gotovo je to del davka, ki odpade na račun divjadi, kar je uvidevno in pravilno. Tudi je pravilno in potrebno, da gradimo gledališča, muzeje, šole, ki so pogostokrat luksuzne, ker vse to naše ljudstvo potrebuje. Izdajamo tudi veliko denarja, če smem reči, na račun davkopllačevalcev in delovnega ljudstva, za razne »umetniške skulpture in slike-zmazke«, za katere včasih ne vemo, kaj naj predstavljajo. Tudi take izdatke mnogi opravičujejo! Če kdo od tovarišev lovcev tega ne verjame, naj se potruži ogledati si »Formo vivo« v Kostanjevici. Kadar pa gre za prehrano divjadi ali za po njej nastalo škodo, kar se še zdaleč ne da primerjati z raznimi drugimi neredko luksuznimi izdatki, pa je slišati pogostokrat krik, da je ljudska prehrana zaradi škode po divjadi ogrožena ali pa da bodo uničeni celi kompleksi gozdov. Vzdrževanje divjadi spada prav tako v kulturno dejavnost kot podpiranje znanosti, umetnosti ipd.

Našim gozdarjem ne odrekamo pravice, da so v skrbeh za svoje nasade, da goje gozd. Goje naj ga pa tam, kjer so zanj dani ekonomični pogoji. Največji učitelj pri tem je narava oz. gozd sam. Pomladitev prirode, ki jo vodi sama narava, nastaja tako, kakršni so na tistem mestu pogoji, tj. v odvisnosti od sestava tal, od vode, sonca in toplote. Na posekah ali goličavah po viharjih sledi podrast najrazličnejšega grmičevja in mehkih listavcev in šele pod okriljem podrasti pričinja rasti tudi tisto drevje, kateremu je ta prostor najustreznejši. Poseka se kmalu poraste z grmičjem malinja, robidovja, trepetlike, bezga ipd., šele pod njihovo zaščito pa prične poganjati smrekovje.

Na gozd ne gledamo le kot na ljudsko dobrino, ki naj vsako leto prinaša določen prirastek in narodni dohodek. Gozd bodi tudi rekreacijski prostor sodobnemu človeku, saj gozdov v bližini mest in industrijskih centrov ne štejemo več zgolj za ekonomsko vrednost, ampak za mesta, kamor se zateka oddiha in počitka potreben delovni človek. Tak gozd naj bi bil rezervat za vsa živa bitja. V njem bomo vsako deblo posekali šele po tehtnem premisleku in bomo še posebno kritični, če bi šlo za posek večjega kompleksa. Posekali bomo le zrela, odmirajoča debela, ki morda že škodujejo okolju. V takem gozdu bi morala najti zaščito tudi divjad. Mnogo delovnih ljudi, nelovcev, z užitekoma pohaja po gozdu kot sprehajalci, nabiralci gob in jagod in se razvesele, če jim iz loža izpod nog prhne zajec, ali opazijo srno, ki se pase na jasi. Takí gozdovi so na Sorškem polju, pa tudi drugod po Sloveniji, ki ne predstavljajo v prvi vrsti ekonomske vrednosti, ampak so predvsem del naravne lepote in rekreacijski prostor delovnemu človeku. Takí gozdovi bi morali ostati neokrnjeni kot del zaščitene narave.

Neizpodbitno pa je, da se mora stalež divjadi regulirati. Nikakor ne smemo dopustiti, da bi stalež upadel pod naravni prirastek, pa tudi ne, da bi se čez mero zvečal. Tudi moramo preprečevati, da bi katerakoli divjad, posebno še, če je je preveč, delala preobčutno škodo poljedelstvu in gozdarstvu. Stremeti moramo za tem, da se vsi trije faktorji, poljedelstvo, gozdarstvo in lovstvo sporazumno lotijo tega problema, da bi skušali ohraniti zdravo divjad našim zanamcem v obsežnih zdravih gozdovih.

Preiskave prof. dr. Konrada Wrótblewskega so pokazale, da imajo cervidi (jelenjad) kot prežvekovalci zaradi manjših prebavil večjo potrebo za seseklano hrano kot bovidi (govedo). Hrana, ki se da laže sesekljati, so v prvi vrsti mladi poganjki listavcev in prav ti so osnovna prehrana jelenjadi. Kjer pa na teh ni, kot npr. v monokulturah smrek, prične lupiti smreke in drugo drevje.

Foto R. Cenčič

Naravno sestavljena prehrana divjadi mora biti povezana s kapaciteto zimske gozdne paše. Ker pa tega v gozdovih z monokulturami iglavcev ni, in če hočemo imeti dober stalež divjadi z dobrimi trofejami, ne bi smeli delati golosekov in ne saditi le monokulture iglavcev.*

Kjer nima divjad v zimskem času dovolj primerne hrane, moramo takoj pričeti z zimskim krmljenjem. Navadno seno je za jelenjad slaba hrana! Seno ni za jelenjad dovolj hranilno, zadošča kvečjemu za skromno preživljanje. Najprimernejša zimska prehrana za jelenjad in srnjad je posekano mlado vejevje (vejniki) listavcev (leska, javor, jelša, jesen itd.), posušeno v senci, prav tako tudi posušeni mladi poganjki in listje malinovja, robidovja, topinamburja itd. Vse to mlado vejevje, ki smo ga posekali v maju ali juniju, posušimo v senci in ga zavarujemo pred deževjem, da ne splesni. Žal moram priznati, da se taka prehrana divjadi zelo malo uporablja, in je želeli, da bi jo naši lovci čim več pripravili. Zelo dobra hrana so mladi cvetni poganjki leskovih grmov, ki gredo posebno v slast srnjadi in jelenjadi v pozni jeseni in zimi. Važno je tudi, da so krmišča razmeščena po vsem lovišču, da se divjad sprehodi in se z iskanjem hrane zamoti. Nekateri lovci priporočajo celo, da s psi, ki gonijo na kratko, divjad pozimi »prehajkamo«. S tem žival prisilimo, da se premika, sprehodi, v mrazu ogreje, da ji ni dolgčas ter se s tem odvdi lupljenja. S temi krajšimi sprehodi tudi preprečimo, da ne pride do ozkega krvnega sorodstva. Vprašanje škode po divjadi je kočljivo tako za gozdarja kot tudi za poljedelca — lovca. Da bi bili obe plati medalje zadovoljivo rešeni, so na občinskih upravah komisije, ki naj bi objektivno in po zakonskih predpisih nepristransko obračunavale škodo po divjadi na poljih in gozdovih. V teh komisijah so zastopani gozdar, poljedelec, zastopnik lovske družine in uradni cenilec. Komisija mora

* Ne delamo več.

Foto Z. Orel

poslovati po predpisanih določilih, ki obravnavajo npr. kdaj je oškodovanec zvedel za škodo, ali jo je prijavil komisiji v predpisanem roku, ali je kaj podvzel, da bi škodo preprečil itd. Obratno pa morajo cenilci oceniti škodo kot npr. koliko manjši je pridelek na hektar, upoštevajoč letino in cene v tistem letu itd. Prav tako se ocenjuje škoda v gozdu in mladju.

Ni moj namen razpravljati o škodi, kako naj se prijavlja, ocenjuje itd., tudi ne o potrebnem postopku. Rad bi le povedal, kaj bi se dalo ukreniti, da bi bila škoda čim manjša, se pravi, katere primerne ukrepe bi moral gozdar ali poljedelec podvzeti, da bi divjad ne prišla do kultur, da bi ne delala škode na polju ali v gozdu in kaj bi moral ukreniti lovec, da bi bila škoda čim manjša. Vsi trije činitelji skupaj bi morali podvzeti korake, da bi bilo škode čim manj, se pravi, lovci bi morali držati tisto divjad, ki dela škodo (divji prašiči, srnjad, zajci itd.), na kratko, da se preveč ne razmnoži, gozdar in poljedelec pa zaščititi svoje kulture s primernimi kemičnimi sredstvi, ograjami itd. Zavarovanje gozdnih nasadov z golj z mrežami ne zadošča. Potrebno je, da gozdar po možnosti skupaj z lovsko družino nasadi blizu gozdnega nasada razna zelišča ali celo njive s kulturami, katere divjad rada jemlje, oziroma da preskrbi divjad v zimskem času s primerno hrano. Le takrat, ko je gozdar zaščitil svoj nasad z zasaditvijo primernih zelišč in s tem preventivno preskrbel divjadi hrano, sme v primeru škode zahtevati odškodnino.

Če priznavamo divjadi življenjske pravice, ji moramo tudi preskrbeti življenjske možnosti. Kaj sledi npr. iz dejstva, ko je mlade vršičke smrekovih nasadov v hudi zimi obgrizla lačna srnjad ali divji petelin? Sledi edini sklep, da se je srnjad v hudi

zimi in le v hudi stiski za prehrano lotila vršičkov smrekovih nasadov kot edine na voljo ji dane hrane, čeprav ni zanjo niti najmanj idealna, ampak se je je poslužila iz velike nuje. V takih primerih bi moral človek-gozdar kot regulator naših gozdov in prirode predhodno oskrbeti srnjad ali divjega petelina s potrebno ustrezno prehrano, s pravočasno zasaditvijo primerne grmičevja, jagodičja in podobnega rastlinja, ki bi divjadi služilo v zimskem času za primerno prehrano. Nikakor pa ni kulturno, niti humano in še manj gospodarsko, če gozdar enostavno zapre nasad z mrežo ali kakorkoli že prepreči, da bi srnjad uničila vršičke na smrekovem nasadu, s tem pa nesočutno prepusti divjad stradanju ali celo poginu.

Podobno bi morali ravnati tudi z drugimi kulturami. Mi vsi, pa naj so to gozdarji, poljedelci ali lovci, smo moralno dolžni skrbeti, da v prosti naravi živeča divjad, predvsem v zimskem času, po možnosti ne trpi gladu. Kdor je v svojem življenju trpel lakoto in takih je danes žal še mnogo med nami — spomnimo se samo taborišč v zadnji vojni — ta ve, kaj je stradanje! In podobne občutke ima prav gotovo in dolgi ostri zimi tudi divjad, ki plašno prihaja v bližino človeških bivališč ter sestradana išče hrano. Vsakdo, ki ima le nekaj srčne kulture, ji bo rad pomagal. Prekleta trdo srce mora imeti tisti, ki žival v stiski, ko prosí hrane, pobija.

Vsekakor je nujna kulturna potreba, da vlada med lovci, gozdarji in kmetovalci soglasje. Drug drugega moramo podpirati in sodelovati, da ne bo prevelike škode v gozdovih, na poljih in nasadih, da bomo imeli lepo divjad — okras naše domovine.

Kako naj torej preprečimo škodo v gozdu in na polju? Naša prva naloga bodi podvzeti vse ukrepe, da preskrbimo divjad prav v zimskem času, ko trpi lakoto, z zadosti primerne hrane, da se brez škode prebije skozi trde zimske mesece. Nikakor ne zadržuje, da ji nudimo le toliko hrane, da si reši golo življenje, marveč moramo ukrepati preventivno: divjadi, predvsem srnjadi in jelenjadi, moramo dati tako hrano, ki ji je potrebna za razvoj rogovja. Če bo oskrbljena z zadostno prehrano, tudi ne bo segala po hrani, ki bi pomenila škodo v gozdu ali na polju.

Škoda po divjadi je v glavnem:

1. Škoda po zajcu:

Zajec na splošno ne škoduje gozdu, pač pa malenkostno polju, ko objeda fižol, korenje, peso ali repo. Sadjerejcu naredi škodo pozimi, če ni zavarovano mlado drevje. Tudi zajcu je v hudi zimi prehrana trd oreh. Če je sneg visok, mu je glavna hrana v gozdu popje in suha trava, na polju izbrska ostanke zelja, repe in podobno, rad prihaja do kozolcev, kjer pobere borne ostanke pridelkov. Zelo rad pa se loti dokaj sočnega lubja mladega sadnega drevja. Tega ne gloda le zaradi prehrane, saj vemo, da spada zajec med glodalce, ki morajo venomer, tudi v zimskem času, svoje sekalce obrabljati. Če bi zajci in glodalci nasploh svojih sekalcev iz dneva

V Jelendolu

Foto St. Lenardič

v dan ne »brusili«, bi prekomerno zrasli, tako da svojih gobčkov ne bi mogli zapirati oziroma dovolj odpirati, da bi se stranski zobje več ne dotikali in zato ne bi mogli hrane več mleti — zapisani bi bili poginu. V svoji zbirki imam zajčjo lobanjo, kjer so sekalci prerasli nad 5 cm v dolžino in so videti kot mamutova okla. To se je zgodilo zato, ker zajec ni imel priložnosti za glodanjem krajšati svojih sekalcev.

Strnjeno drevesnico najlaže zavarujemo na trije načinov in sicer: Sadni nasad najbolje ogradimo s primerno žično ograjo. Ograja bodi dovolj visoka, da je zajec pri visokem snegu ne preskoči.

Drevesca, ki niso v strnjem sadovnjaku, obdamo in prevežemo s slamo ali obdamo z ozkimi letvami. Star in še vedno učinkovit način je premazanje srednje in visokodebelnih drevesc v suhem vremenu z mešanico apna, krvajeka, krvi in žolča.

In končno priporočajo, kar se tudi meni zdi najbolj prikladno, da sadjar, ko v pozni jeseni čisti sadno drevje, razmeče odrezane veje po vsem sadovnjaku. Zajec bo v hudi zimi do potankosti oglodal veje do zadnjega vršička in se mu ne bo treba lotiti debel. Glodanje na tleh ležečih vej mu je mnogo bolj prikladno kot glodanje stoječega debla, ker mora v tem primeru glavo zasukati poševno. To opazujem že dolga leta in priporočam lovcem ta preprost ukrep, ki naj ga posredujejo sadjarjem. Če pa hočemo biti mimo tega še bolj sigurni, svetujmo sadjarjem, naj vržejo pozimi pred sadovnjak nekaj korenja ali pese, snop sena ali detelje. S tem bodo zajcu zelo postregli, sebi pa obvarovali sadno drevje. Ti zaščitni ukrepi naj bi nam bili kašipot, kako vskladiti naravne zahteve zajčje družine in sadjarjeve zahteve.

2. Škoda po srnjadi in jelenjadi na mladem drevju: Pri guljenju mladega rogovja si srnjak in jelen spomladi očistita rogovje ob mladih drevesih; pri tem lahko mlada debela in debelca toliko ogulita, da se posuše. Ta škoda pa navadno ni tolikšna, da bi bila kamen spotike. Večjo škodo napravi tu pa tam jelen; to škodo je treba seveda poravnati.

Kako naj obranimo mlada debela pred oguljenjem? Če je kultura v kompleksu, ga je najbolje primerno ograditi, v njegovi najbližji okolici pa pustimo nekaj drevja in grmičevja, na katerem se bosta srnjak in jelen izživljala. Kjer pa nasad ni strnjen, bomo izpostavljena mlada drevesa, na katerih smo zainteresirani, zavarovali z latami, mrežo ali pa jih ovili z vejevjem.

3. Škoda za grizenjem vršičkov iglavcev:

Te je težje zavarovati. Svetujem mazanje vršičkov z mazivi, ki divjadi nevšečno diše ali pa ovijanje vršičkov s primernimi sredstvi, ki so gozdarjem znana. Najuspešneje je seveda nasad ali posamezne iglavce ograditi, ali posamezna drevesca oviti z vejevjem. Če pa srnjad ali divji petelin seže pozimi po vršičkih, je to znak, da divjad strada in kar je še bolj važno, da ji primanjkuje določenih snovi v hrani, ki jih njun organizem nujno potrebuje. Zato svetujem, da v bližini iglastih nasadov nujno nasadimo primerno grmičevje, ki služi pozimi srnjadi za hrano; to je grmičevje, jagodičje ipd. Na čem se srnjad in jelenjad pozimi najraje paseta, je gozdarjem dobro znano. Zato tega ne bom podrobneje navajal. Dovoljujem si pa pripomniti, da se za to gozdarji pri nas prav malo ali skoraj nič ne zanimajo in da jim je vse premalo brige, oskrbeti divjadi ustrezno zimsko hrano.

4. Škoda za lupljenjem drevja:

Predvsem je ta pojav pri jelenjadi nadvse važen gozdarski kot tudi lovski problem, ki dela preglavice obojim. Tudi v našem lovskem glasilu je bilo o tem že precej pisanega, vendar po mojem mišljenju vse preveč teoretično in vse prepovršno. Nujno

je potrebno, da vzamejo gozdarji in lovci ta problem temeljiteje v postopek, da ga ne obravnavajo le teoretično, ampak ga pretehtavajo tudi s praktičnega vidika in da posežejo v — žep. Nisem gospodarski strokovnjak, zato tudi ne morem dati našim spoštovanim gozdarjem potrebnih navodil, rad bi pa opisal nekaj svojih opazovanj, ki sem jih nabral med svojim dolgoletnim lovskim udejstvanjem.

Če hočemo priti stvari do dna, si moramo biti najprej na jasnem, zakaj pravzaprav jelen lupi. Doslej v našem glasilu še nismo zasledili pravega odgovora. Nekateri gozdarski in lovski strokovnjaki trde, da jelen lupi drevje pozimi* iz — dolgočasje. Ne morem si namreč predstavljati, zakaj bi bilo jelenu prav pozimi dolgčas. To bi mu bilo verjetno poleti, ko je vsega dobrega sit in ko leži zadovoljen v senčni goščavi; tu bi mu res lahko prišle »na misel« razne neumnosti kot npr. lupljenje. Prav gotovo mu pa ni dolgčas pozimi, ko strada in ga lakota goni po gozdu, da bi prišel čimprej do najpotrebnejše hrane.

Mnogo verjetnejša bo trditev, ki pravi, da lupi jelen drevje zato, ker potrebuje njegov organizem določene snovi za gradnjo in ohranitev telesa. In prav v zimskem času rabita srnjak in jelen tako hrano, ki vsebuje sestavine za graditev novega rogovja. Lupljenje opazujemo le v smrekovih monokulturah in tistih gozdovih, kjer ne najdeta srnjak in jelen pravih sestavin v hrani. Prav v Sloveniji imamo očitne primere, da bi ta trditev utegnila držati in katere z zanimanjem spremljam že 40 let. Ko so v Kokri in pod Košuto (Born) naselili pred 50 ali več leti jelene, še ni bilo v teh revirjih toliko sklenjenih smrekovih monokultur, kot jih je danes. V teh revirjih so bile tudi razsežne senožeti. V gozdovih so bile pomešane smreke, jelke in macesni, v obsežnih bukovih gozdovih so bili še drugi listavci kot npr. javor, jesen, lipa, brest itd. Ko pa so lesni industrialci začeli te obsežne gozdove krčiti, so praznine posadili s kompleksi smrekovih in delno macesnovih nasadov, listavcev pa skorajda nič. In šele poslej opažamo v teh krajih, da je pričel jelen lupiti smreko, pa tudi javor, jesen itd. Takrat je bila jelenjad slaba v rogovju. Ko pa so pričeli jelenjad krmiti, za to sta se zanimala predvsem Dolenc in Born, takratna posestnika teh lovišč oz. gozdov, se je kvaliteta rogovja sicer izboljšala, vendar še ne zadovoljivo, čeprav je imela jelenjad pozimi na voljo dovolj sena in kostonja. Lupljenje drevja se je nadaljevalo in se še vrši, zato, ker dobiva jelen v teh gozdovih premalo naravne hrane, ki mu je potrebna za razvoj rogovja. Samo seno jelena ne zadovoljuje, z njim si ohranja zgolj življenje. Za razvoj rogovja potrebuje čim bolj mešano hrano: kostonj, želod, pogače močnih krmil, ki nam jih dobavlja tovarna močnih krmil in stiskalnice — tovarne olj; potrebuje pa še podrast listavcev in grmičevja, kot sem že prej omenil. Lupljenje smreke v Kokri in pod Košuto se je že precej omejilo, znamenje, da so sedaj jeleni bolje preskrbljeni s pravilno mešano prehrano, res pa se je tudi njihovo število precej skrčilo. Gozdovi na Kočevskem, na Snežniku in drugod po Krasu so drugače sestavljeni. V glavnem so tu jelka in drugo listnato drevje, gozdovi imajo mnogo podrasti in grmičevja kot lesko, robidovje in malinje, torej ves izbor tiste prehrane, ki jo rabi jelen pozimi. Zato je značilno, da je lupljenja v teh gozdovih prav malo, tako da škoda praktično ne prihaja v poštev. V teh predelih so divjadi na voljo tudi obsežne senožeti. Vse te ugotovitve spremljam že skozi 40 let in zato lahko trdim, da je nepravilna in nezadostna prehrana jelenjadi vzrok lupljenja drevja.

* Pozimi grize lubje, v muževnosti ga lahko lupl. Ur.

Narava sama nam je jasno pokazala pot, po kateri moramo gozdarji in lovci hoditi. Če bomo dajali divjadi za obstoj primerno prehrano, ne bo delala škode. Če pa jo hočemo prepustiti zli usodi, pa nujno sledi grób in nekulturen sklep, da jo moramo iztrebiti. Ni dovolj, da damo jelenu pozimi le nekaj kostanja. Pokladanje repe in korenja ni dovolj smotrno. Tudi divjad potrebuje mešano hrano, kakor ljudje, ki nam ni npr. samo do krompirja, ampak se nam prileže tudi solata in vsaj včasih kos mesa. Nekateri priporočajo za jelenjad poleg zgoraj navedenega še silažno hrano, tako da ima divjad na voljo tudi nekaj kisle hrane. Silažna hrana jelenjadi zelo godi, vseeno katere vrste je. Mora pa biti pravilno pripravljena, tako da vsebuje res samo mlečno kislino, ne pa maslene z okusom po žarkem.

Življenjski pogoji za jelenjad so torej:

1. mešani gozd z mnogo podrasti (grmičevja in listavcev), travniki, senožeti, pozimi z dodatkom sena;
2. krmišča naj bodo postavljena po vsem revirju; v njih bodi mimo sena še kostanj, želod, vejniki, silažna hrana in umetne pogače;
3. po možnosti naj bodo v revirju za jelenjad tudi njive, posejane z ovsom, repo, korenjem, ohrovtom, topinamburjem ipd.

Jelen je velika žival in potrebuje mnogo hrane. Je plemenita divjad, ki je okras naših gozdov, lovcem pa v strast, da njihovo rogovje krasi lovške sobe. Gojitev jelenjadi je draga, kot je tudi lov na jelena drag. Če pa hočemo imeti zdravo in močno srnjad in jelenjad, je dolžnost tako gozdarjev kot poljedelcev kot na drugi strani tudi lovcev, da uredijo gozdove in polja sporazumno, da ne bo škoda prevelika. Dolžnost nas lovcev pa bodi, da umno gospodarimo s plemenito divjadjo in da vršimo pravičen gojitveni odstrel. Vsako leto namreč opažamo, da lovci tistih lovskih družin, ki imajo v svojih revirjih jelenjad, vse premalo gledajo na pravičen odstrel, tako da vsako leto pade ob ruku največ mladih jelenov plemenjakov, kar je vse graje vredno. Pri tem bo treba iz lovške pravičnosti sproti uvajati strožje ukrepe.

Odlov, prezimovanje in krmljenje jerebic

Dipl. biol. Janez Čop, ing. agr. Alojz Černe, Odsek za lovstvo IGL

(Nadaljevanje in konec)

Preventivni ukrepi za preprečevanje bolezni

Da preprečimo prenos kužnih bolezni, moramo dohod k zimovališču strogo prepovedati vsem nepoklicanim osebam. Kokoši v bližini zimovališč morajo biti cepljene proti kokošji kugi, difteriji in drugim boleznim. Pa tudi cepljene kokoši se ne smejo zadrževati v neposredni bližini zimovališča.

Od časa do časa moramo dajati jerebicam v pitno vodo dezinfekcijska in antibiotična sredstva, raztopino kreolina 1—2 žlici na 1 l vode ali modro galico 0,5—1 g na 1 l vode, ali dodajamo antibiotična sredstva širokega delovanja

v hrani ali vodi (teramicin, sigmamicin, streptomycin, aureomicin idr.). Priporočljiva je uporaba sulfadimidina v raztopini.

Na področju, kjer se pojavlja kokošja kuga, je potrebno, da veterinar za zaščito jerebic daje tako imenovane »suhe vaccine« v pitno vodo.

Da se jerebice očistijo notranjih parazitov, se priporoča dajanje piperazina v prahu z vodo ali s hrano (10—15 g piperazina v hrani ali vodi za 100 jerebic). Da jerebice sigurno vzamejo sredstvo, jim za 10—15 ur odvzamemo vodo za pitje. Pred vhomom v večje zimovališče namestimo posodo z dezinfekcijskim sredstvom (5 % raztopina klornega apna, 3 % raztopina kreolina ali lizola, 2 % raztopina formalina). Oseba, ki hrani jerebice, si mora pred vsakim vstopom v zimovališče obvezno dezinficirati obutev.

Vsak dan moramo v zimovališču pregledati vso jato in sproti izločiti vsak sumljiv primerek. Obbolele ali ranjene jerebice moramo takoj oddvojiti v poseben prostor. V primeru, da oboli več živali, jih oddvojimo in takoj pokličemo veterinarja. Poginule jerebice pošljemo v pregled veterinarski ustanovi, po možnosti Inštitutu za patologijo divjadi, Ljubljana — Gerbičeva, sicer jih pa moramo sežgati ali globoko zakopati.

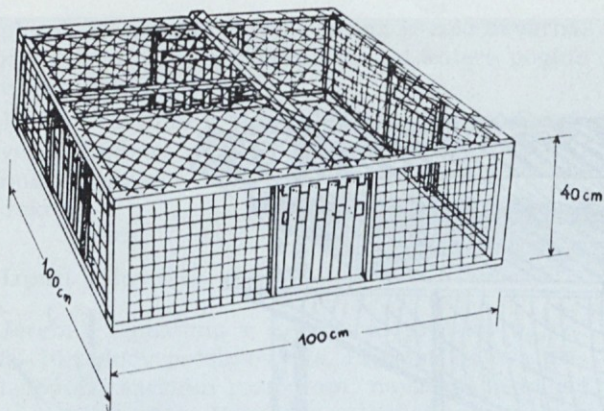
Nikoli ne smemo dajati jerebic v isti prostor večkrat, ker stare novodošle napadajo. Zato se priporoča odlov jerebic tako, da v zimsko voljro dajemo vse odlovljene jerebice hkrati. Da preprečimo kanibalizem (medsebojno kljuvanje in žrtje perja), moramo dati jerebicam dovolj prostora (na 1 m² ne smejo biti več kot 3—4 jerebice). Ranjeno jerebico takoj izločimo, sicer jo vse napadejo in izključajo do kosti.

Obolelih in tudi zdravih jerebic ne smemo prenašati na toplo, ker bodo sigurno poginile.

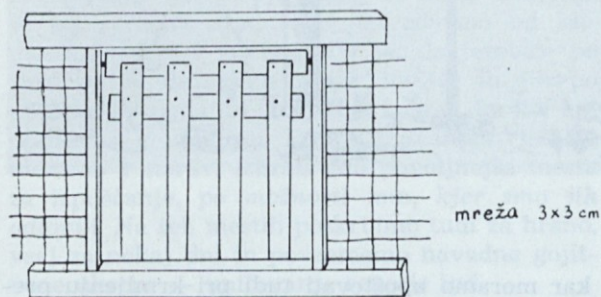
Odlov jerebic za prezimovanje

Jerebice lahko odlovimo na razne načine, tako z lovilnicami, poklopnimi mrežami, vršami in z nizkimi in visokimi mrežami. Visoke in nizke mreže za odlov jerebic uporabljajo Čehi, za odlov imajo izvežbane posebne ekipe, ki odlavljajo po vseh jerebičjih rajonih. V Vojvodini so odlov z visokimi in nizkimi mrežami opustili, ker z velikim uspehom odlavljajo jerebice z lovilnicami in poklopnimi mrežami. Tudi posamezni naši lovci, ki že več let odlavljajo, imajo z lovilnicami zelo dobre uspehe, zato bomo omenili samo odlov z lovilnico in zaklopno mrežo (glej skico in slike).

Lovilnica z odmičnimi vratci je velika 1 × 1 × 0,40 m. Sestoji se iz lesenega okvirja brez dna. Stene in strop so iz pletene mreže iz vrvice ali iz ribiške mreže (očesca 2 × 2 cm). Na vsaki stranici so vratca z nihajočimi palicami, na stropu pa so vratca za pobiranje ulovljenih jerebic.

Lovilnica z odmičnimi vratci

Odmična vratca

Lovilnica z odmičnimi stenami je enako velika kakor prejšnja, le da se vse 4 stranske stene sestojijo iz lesenih ali kovinskih nihalnih palic. Dostop jerebic v lovilnico je na ta način omogočen z vseh strani.

Padalna mreža je lesen okvir, na katerega je rahlo napeta različno velika ribiška mreža. Navadno se zaklopna mreža postavi v krmilnico, oprta na palico, ki jo lovec iz skrivališča z vrstico izpodmakne. Mreža ima več spojnih mest, ki jih lahko odvežemo, da pobereмо ulovljene jerebice.

Krmišče za jerebice, kjer bo odlov, postavljamo v bližini naselij, kozolcev, senikov in podobno, ker se jerebice približujejo naselju takoj ko zapade sneg.

Preden začnemo z odlovom, postavimo lovilnico z odmičnimi vratci ali zaklopno mrežo na krmišče, da se jerebice nanjo navadijo, hrano pa nasujemo v bližini lovilnice. Po nekaj dneh lovilnico nastavimo in glavni del hrane nasujemo v samo past, nekaj zrnja pa tudi okoli nje. Ulovljene jerebice moramo iz lovilnice čimprej pobrati, da se ne potolčejo ob zaletavanju v mrežo, ali pa da ne postanejo plen roparic. Najbolje je, da je lovilnica stalno pod kontrolo lovca, ki lovi. Odlov z lovilnicami in zaklopno mrežo je možen šele, ko zapade sneg, ker sicer jerebice ne obiskujejo krmišč. V praksi se je pokazalo, da je v izrazitem nižinskem svetu bolj uspešen odlov

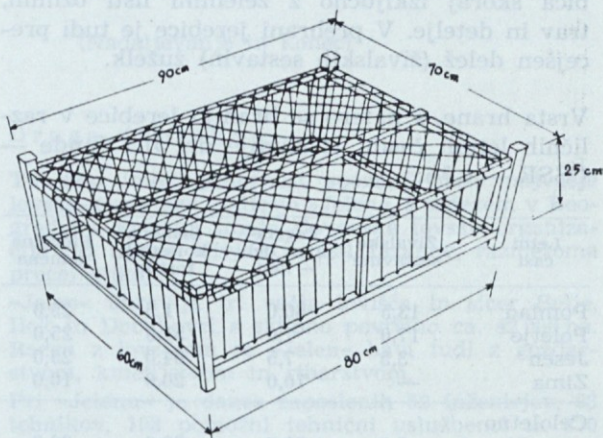
z zaklopno mrežo in to predvsem na mestih, kjer so močne kite. V rahlo valovitem terenu je uspešnejše loviti z običajno lovilnico (z nihalnimi vratci).

Ujete jerebice prenesemo do zimovališča v pletenih košarah, ki so pokrite z juto ali redko vrečevino.

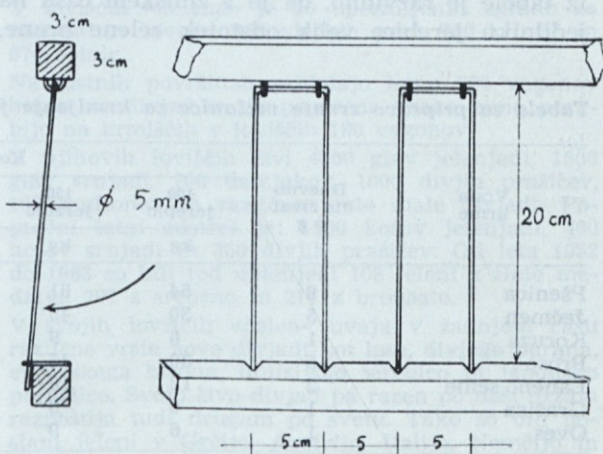
Ko spuščamo jerebice v zimovališče, mora biti prostor zamračen, da jim preprečimo zaletavanje v stene in strop voljere. Dobro je, da najdejo jerebice v voljeri skrivališče v za to pripravljene koruzni slami ali vejah. Odlov naj bo po možnosti organiziran tako, da imamo nastavljenih več lovilnic in ujete jerebice hkrati prenesemo v zimovališče. Pri tem ali pa pri izpustu kontroliramo spol, starost in zdravstveno stanje.

Prehrana in krmljenje jerebic

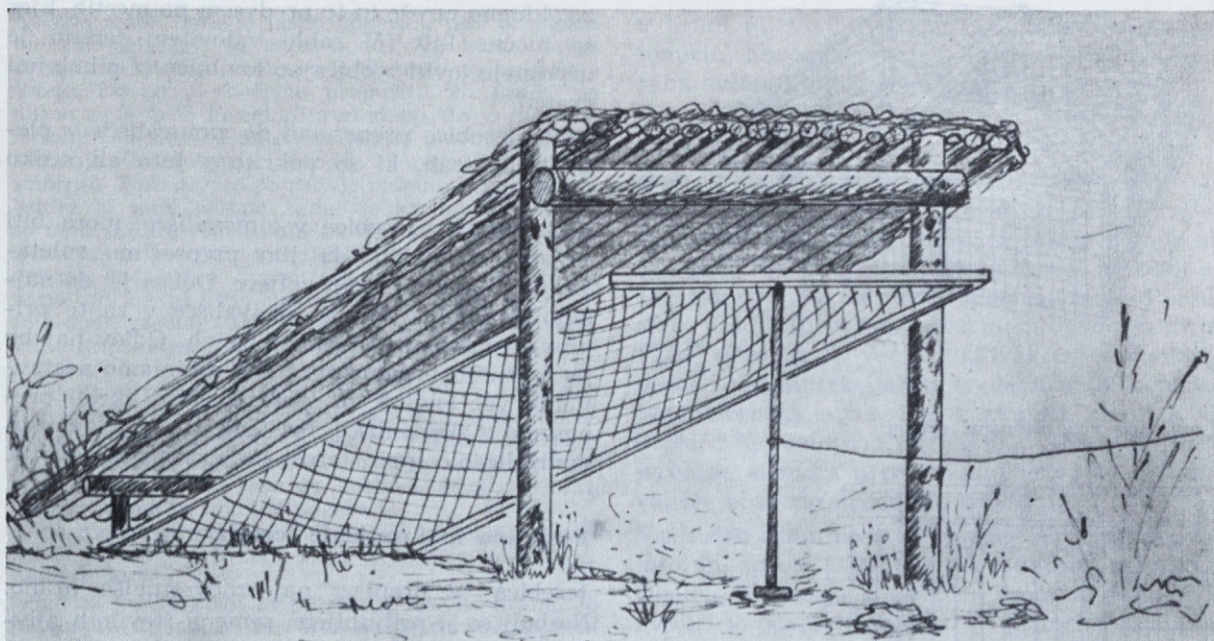
Jerebica se hrani z najraznovrstnejšo hrano. Najbolj so ji priljubljena semena številnih njivskih plevelov, od zrnja kmetijskih rastlin pa pšenica, proso, ajda, konoplja, rž, ječmen idr. Poleg zrnate hrane se hrani jerebica v veliki meri z listi trav, detelj in ozimin. Zlasti pozimi,

Lovilnica z odmičnimi stenami

Del odmične stene

• Lovilnica s padalno mrežo

ko je splošno pomanjkanje hrane, se hrani jerebica skoraj izključno z zelenimi listi ozimin, trav in detelje. V prehrani jerebice je tudi precejšen delež (živalskih sestavin) žuželk.

Vrsta hrane, s katero se hranijo jerebice v različnih letnih časih; iz študije dr. Jiri Jande — ČSSR — v ‰:

Letni časi	Živalske sestavine	Vegetativni deli — listi	Semena koristnih rastlin	Plevelna semena
Pomlad	13,5	60,0	1,5	25,0
Poletje	17,0	7,0	51,0	25,0
Jesen	3,5	7,5	64,0	25,0
Zima	—	70,0	20,0	10,0
Celoletno povprečje	9,0	31,0	38,0	22,0

Iz tabele je razvidno, da je v zimskem času na jedilniku jerebice velik odstotek zelene hrane,

kar moramo upoštevati tudi pri krmljenju prezimovanih jerebic.

Zagotoviti moramo dovolj zrnate in zelene krme za 60 dni. Od zrnate krme pride v poštev pšenica, proso, ajda, rž, ječmen, konoplja, sirek, laneno seme in drugo. Računamo 2—3 dkg zrnate mešanice na glavo na dan.

Od zelene hrane se moramo oskrbeti z zeljem, ohrovtom, krmnim ohrovtom, repo, korenjem in podobno. Zelena hrana naj bo jerebicam vedno na voljo.

Jerebice krmimo dvakrat dnevno, zjutraj in v prvih popoldanskih urah. Onesnaženo krmo, zrnje in zelene liste sproti odstranjujemo. Prve dni dajemo manj hrane, ker jo jemljejo ujete jerebice zelo malo, dokler se ne navadijo na novo življenje v zaprtem prostoru. Za krmljenje jerebic koristno porabimo žitne odpadke, ki jih dobimo pri mlačvi in čiščenju žita. Hrano moramo hraniti v suhih in zračnih prostorih, da ne

Tabela za pripravo zrnate mešanice za krmljenje jerebic v zimovališčih

Vrsta krme	Dnevno na žival v g	Količina posameznih vrst krme za 2 meseca						
		100 jerebic	150 jerebic	200 jerebic	250 jerebic	300 jerebic	350 jerebic	400 jerebic
		kg	kg	kg	kg	kg	kg	kg
Pšenica	9	54	81	108	135	162	189	216
Ječmen	5	30	45	60	75	90	105	120
Koruza	1	6	9	12	15	18	21	24
Proso	5	30	45	60	75	90	105	120
Laneno seme	2	12	18	24	30	36	42	48
Grašica	1	6	9	12	15	18	21	24
Oves	1	6	9	12	15	18	21	24
Skupno	24	144	216	288	360	432	504	576

plesni. Plesniva in zatohla hrana je zelo nevarna, ker izzove bolezen aspergilozo, od katere pogine veliko jerebic.

Jerebice držimo v zimovališču dva meseca, največ 10 tednov. Predolgo držanje v zimovališčih ima negativen vpliv na razvoj gonad-reprodukcijo.

Izpusť v lovišče

Jerebice izpusťimo v lovišče po preteku največ 8—10 tednov prezimovanja. Pričetek odlova prilagodimo snežnim razmeram; navadno je to pri nas v decembru. V lovišče pa spuščamo jerebice konec februarja. Z izpuščanjem ne smemo dolgo zavlačevati, tudi če je zunaj še sneg. Parjenje je pri jerebici zgodno, je pa odvisno od klimatskih razmer zime. Bolje je, da jerebice po preteku 60 dni izpusťimo v lovišče in jih po potrebi še dodatno krmimo, kakor da jih zadržujemo v voljerah. Pred izpuščanjem jerebic moramo v naravi izbrati čim povoljnější mesta za izpuščanje, *po možnosti tam, kjer smo jih odlovili*. Na teh mestih poskrbimo tudi za hrano, vsaj za nekaj dni in povzamemo navadne gojitelvene ukrepe — uničevanje roparic ipd.

Odlov jerebic pred izpusťom v prirodo je treba izvršiti v zamračenem prostoru s pomočjo žepne svetilke. Jerebice spuščamo v lovišče na večer, v mraku. V lovišče jih prenesemo v pletenih košarah. Košaro postavimo nekaj metrov od roba grmovne živice ali gozda, pokrov previdno odmaknemo, najbolje s pomočjo vrvice, da jerebice ne odlete, temveč da se oddaljijo po tleh. Pri izpuščanju jerebic pazimo na to, da izpusťimo približno enako število petelinčkov in kokošk, ker pride v tem primeru hitreje do parjenja.

Samice se od samcev ločijo po tem, da imajo krovna peresa prečno progasta, česar samci nimajo (glej Naš lov II, str. 71). Podkev na prsni strani ni zanesljiv znak za spol. Podkev imajo lahko tudi stare samice, mladi samci pa imajo še neizrazito podkev. Znakov za razpoznavanje spolov je še več, ki jih pa na tem mestu ne bi omenjali.

Za kontrolo lahko pregledamo jerebice tudi na starost. Mlade jerebice imajo prvi letalni peresi koničasti, odrasle na koncih zaokrožene, mlade mehkejši kljun in na glavi nimajo rdečkastega perja, niti na trebuhu izrazite podkve.

Zaključek

Na stalež jerebic vpliva tudi zima. Izgube jerebic v zimskem času so zelo velike. Praksa je potrdila, da je možno te izgube omiliti z odlovom in prezimovanjem in naloga naše lovske organizacije je, da temu problemu posvetimo vso pozornost. Gospodarska komisija Lovske zveze

Slovenije in področne lovske zveze naj proučijo predloženi elaborat ter sprejmejo podana navodila za nadaljnje ukrepe, da ohranimo to koristno divjad v čim večjem številu in predvsem tam, kjer ima dobre naravne pogoje za gojitev.

LITERATURA:

1. Ing. Dušan Srdić: Poljske jerebice.
2. Vladislav Beljanski: Jerebica.
3. Ing. Jiri Sekera: Chov Koroptvi.
4. Stanislav Mottl: Chov drobne zvere.
5. Paul Detlev, dr. Müller-Using: Diezels Niederjagd.
6. Akos Szederjeli: Myul, Fogoly, Facan.
7. Institut za lovstvo Zbraslav: Vedecke prace.
8. I. C. I. Game Service: Perdrige Rearing Game on the farm.
9. Eley Game Advisory Service: Annual Report 1956—63.
10. Janez Cop: Studijsko potovanje v Dansko, CSSR.

Prvi jugoslovanski sejem lova in ribolova

France Cvenkel

(Nadaljevanje in konec)

Druga dvorana

Tu smo imeli priložnost spoznati naše največje lovsko-gozdarsko podjetje »Jelen«, s sedežem v Beogradu, s katerim imajo slovenske lovske organizacije pri nabavi divjadi, zlasti fazanov, razmeroma precej stikov.

»Jelen« upravlja tri večja lovišča in sicer Belje, Ilok in Dobanovci s skupno površino ca. 42 000 ha. Razen z lovstvom se »Jelen« bavi tudi z gozdarstvom, kmetijstvom in ribarstvom.

Pri »Jelenu« je danes zaposlenih 52 inženirjev, 83 tehnikov, 103 pomožni tehnični uslužbenci in 870 raznih kvalificiranih in 140 pomožnih delavcev. Podjetje štipendira 62 študentov na fakultetah, 41 na srednjih strokovnih šolah in 11 na nižjih šolah. V loviščih »Jelena« je 20 opremljenih zgradb za namestitvev lovcev, 650 visokih prež, 750 krmišč in 674 solnic.

Na lastnih površinah pridelajo letno 720 vagonov hrane za divjad in jo poprečno vsako zimo porabijo na krmiščih v loviščih 180 vagonov.

V njihovih loviščih živi 4500 glav jelenjadi, 1500 glav srnjadi, 200 damjakov, 1000 divjih prašičev, 100 muflonov in različne vrste male divjadi. Poprečni letni odstrel je: 1500 kosov jelenjadi, 400 kosov srnjadi in 350 divjih prašičev. Od leta 1952 do 1963 so bili toč uplenjeni 103 jeleni z zlato medaljo, 207 s srebrno in 217 z bronasto.

V svojih loviščih »Jelen« uvaja v zadnjem času različne vrste nove divjadi kot losa, divjega purana, evropskega bizona, tunizijsko jerebico in japonsko prepelico. Svojo živo divjad pa razen po naši državi razpošilja tudi drugam po svetu. Tako so bili poslani jeleni v Grčijo, Avstrijo, Italijo, Nemčijo in na Češko, jerebice na Madžarsko, fazani v Italijo,

Foto C. Pogačar

Pogled na del razstavišča z visoke preže

Švico, Sovjetsko zvezo, Nemčijo, Francijo, Tunis in na Poljsko, zajci v Italijo, Švico in Francijo in mufloni ter divji prašiči v Italijo.

Umetna vzreja fazanov je na visoki stopnji. V »Jelenovih« fazanerijah je bilo doslej znešenih okoli 600 000 fazanjih jajc. Poprečna letna nesnost fazanke se je od leta 1952 do leta 1964 zvišala od 19 na 55 jajc.

Umetno vzrejajo tudi japonsko prepelico, ki izredno hitro raste in daje kvalitetno meso. Ta kokoška znese letno preko 200 jajc. V lovišča pa je ne spuščajo, ker se kot divjad ne obnese.

S klavničnimi odpadki vzrejajo na farmi v Surčinu vidrice ali minke, ki so precej podobne našim kunam oziroma hermelinom. Pri nas so ji dali ime vidrica zato, ker je sicer tudi precej podobna vidri; ima ploščato glavo in med prsti na nogah plavalno kožico. Ustvarjena je predvsem za življenje ob vodi. Prava njena domovina so gozdovi ob rekah in jezerih severnoameriške celine. Vidrica ali mink daje odlično kožuhovino od snežno bele do temno rjave barve.

»Jelen« vzreja tudi razne vrste pasemskih psov, predvsem ptičarje. Doslej je dal lovstvu Jugoslavije nad 1200 kvalitetnih psov. Ob zaključku I. jugoslovanske razstave psov v Novem Sadu je tudi podjetje »Jelen« kot priznan rejec pasemskih lovskih psov prejelo zlato medaljo.

Mlade obiskovalce so najbolj zanimale različne nagačene lovne in nelovne ptice v naravnem okolju, ki žive v »Jelenovih« loviščih. Pri tem pa je bila velika pomanjkljivost, da ob prepariranih pticah ni bilo napisov z njihovimi imeni. Otroci so spraševali vse križem, kako se imenujejo, a jim tudi starši in učitelji v največ primerih niso znali odgovoriti. Ista napaka se je pokazala tudi v drugih dvoranah, kjer so bili razstavljeni preparati divjadi. Če hočeš divjad in drugo živalstvo proste narave približati ljudem, posebno mladini, jo je treba najprej predstaviti!

Živo divjad kot jelene, fazane, jerebice, divje pu-rane, divje prašiče, muflone, japonske prepelice, vidric in lovske pse je »Jelen« kazal v oborah, volj-rah in kletkah na razstavnem prostoru zunaj na prostem.

Tretja dvorana

V tej razstavni dvorani so se zvrstili številni razstavljalci. V njej si dobil vtis kot na kakem vele-sejmu, kjer proizvajalci kažejo svoje proizvode. Tu je bil poudarek na propagandi za lovski turizem. Obiskovalec pa je lahko videl tudi mnogo zanimi-vega, kar lahko razširi predstavo o jugoslovanskem lovstvu. Tu so predvsem razstavljala gozdna in lovsko gozdna gospodarstva iz raznih predelov dr-žave, ki se bavijo tudi z lovom. S svojimi oddelki so nastopile tudi nekatere lovske organizacije. Lov-ske organizacije iz Slovenije se posebej niso pred-stavile, pač pa so nastopili v posebnem, lepo ure-jenem oddelku gojitvena gojišča in zavod za ribištvo iz Slovenije.

Oglejmo si nekatere oddelke!

Lovno-šumsko-poljoprivredno dobro Karadordevo iz Srbije obsega 10 000 ha površine, od tega odpade na gozd 3100 ha, na kmetijske površine 6600 ha in na močvirje 300 ha. V lovišču imajo 4 bizone, 20 muflonov, 50 divjih prašičev, 600 glav srnjadi, 35 000 fazanov, 4 do 5000 zajcev, 500 jerebic in vse vrste povodnih ptic.

Prikazana je bila umetna vzreja fazanov od valjen-ja v inkubatorjih do spustitve v lovišče. Letno dobe iz svojih fazanerij zase in za tržišče 40 000 fazanjih jajc. V inkubatorje letno vložijo po 25 000 jajc, vzredijo pa 15 do 20 000 fazančkov. »Karador-devo« ima v svojem lovišču evropskega bizona od leta 1957, ki se je tu dobro aklimatiziral.

Rekordni plen v lovišču »Karadordevo« je bil 1200 fazanov in 410 zajcev v enem dnevu. Rekordni plen enega lovca v enem dnevu pa je bil 211 fazanov in 46 zajcev. Letni odstrel srnjadi je 50 glav. Najmoč-nejši srnjak je dosegel 131.70 točke.

V SR Hrvatski obstojata dve vrsti lovišč: 40 lovišč gospodarskih organizacij in 780 lovišč lovskih or-ganizacij. Celotno področje SR Hrvatske zajema 5 500 000 ha lovne površine, od tega odpade na lo-višča gospodarskih organizacij 900 000 ha. V zad-njem času znaša na celotnem področju SR Hrvatske poprečni letni odstrel: 1600 glav jelenjadi, 3000 kosov srnjadi, 20 medvedov, 100 000 zajcev, 40 000 fazanov in 20 000 jerebic.

Z zanimivimi podatki je postregla Okrajna lovska zveza Istra iz Pule, ki preko 7 občinskih lovskih zvez in 38 lovskih društev združuje 2500 članov. Istrska lovišča so bila, kot je znano, pred vojno v rokah italijanskih gospodarjev in so tamkajšnji lovci dobili po osvoboditvi dokaj žalostno zapuščino. Ob velikem prizadevanju istrskih lovskih organi-zacij je lovstvo Istre od osvoboditve pa do danes doseglo razmeroma velike uspehe. Tajnik okrajne lovske zveze iz Pule tov. Branko Berić je pripove-doval, da so uspehi v veliki meri rezultat dobrih odnosov z gospodarsko-političnimi in družbenimi organizacijami, v precejšnji meri pa tudi od lov-skega turizma.

Istrska lovska politika temelji na principu zviše-vanja gojitvenih naporov, za kar je zadolžen sle-herni član, ter na zviševanju dohodkov iz lovišč od uplenjene divjadi in vračanju teh nazaj v lovišča. Finančna bremena lovcov kot npr. članarino pa postopno znižujejo. Vsak lovec mora z obveznim delom doseči letno 200 točk, od katerih vsaka pred-stavlja vrednost 50 din. Kdor dela ne opravi, ga mora plačati. Nekaj točk lovec lahko pridobi s po-končevanjem roparic. Med roparice ne štejejo kanj in sov, pač pa poleg znanih ujed in zveri — tudi kače, češ da pokončujejo kebekke poljske perjadi. Leta 1963 so npr. uničili 2602 kači. Da preskrbijo divjadi za zimo hrano in zavetišča, posejejo njive z različnimi kulturami, predvsem s sirkom. S pose-

Oddelek gojitvenih lovišč Slovenije

Foto P. Adamič

janjem njiv je bilo npr. 1963. leta opravljeno delo po članih lovske organizacije ocenjeno na vrednost 5 350 000 din, razen tega pa je bilo porabljenih v ta namen še 2 600 000 din. Površina posejanih parcel je znašala 801 200 m². Na istrskem kraškem svetu divjadi zelo primanjkuje vode. Doslej so zgradili za fazane, jerebice in kotorne 887 betoniranih napajališč in mnogo drugih gojitvenih objektov, kar danes predstavlja vrednost 9 300 000 din.

Leta 1954 so imeli istrski lovci 111 pasemskih psov, lani pa že 1797, od teh največ — 925 — istrskih goničev.

Leta 1954 so za nabavo žive divjadi porabili samo 51 000 din, lani pa že 11 776 000 din, skupno od leta 1954 do 1963 — 21 854 000 din, od tega največ za nabavo 13 000 fazanov.

Za lovsko čuvajsko službo, nabavo žive divjadi, gradnjo lovske gospodarskih objektov, pokončevanje roparic, lovsko propagando in reševanje gnezd ob košnji so istrska lovska društva leta 1954 porabila 1 025 000 din, leta 1963 pa 47 220 000 din, od 1954. do 1963. leta pa skupno 152 850 000 din.

Leta 1954 so imeli štiri stalne lovske čuvaje in 37 honorarnih; stroški zanje so znašali 770 700 din. Leta 1963 so že imeli 41 stalnih lovske čuvajev in nobenega honorarnega; stroški zanje so znašali 23 985 000 din.

Istrski lovci so v lovskem letu 1963/64 s članarino in obveznim delom vložili v lovišča 24 464 000 din, iz lovišč pa so dobili:

15 955 zajcev po 1000 din	15 955 000 din
4 587 fazanov po 800 din	2 469 600 din
9 027 jerebic po 250 din	2 256 270 din
165 kotorn po 400 din	66 000 din
7 272 ostalega po 50 din	363 000 din

Skupaj 21 110 950 din

Posebno pozornost posvečajo istrska lovska društva zaščiti gnezd ob košnji in žetvi. V ta namen so izdelali dve vrsti propagandnih lepakov. Izdelali so tudi

dva filma na 17 mm traku po 30 minut in sicer »Narava, človek in divjad« ter »Delo naših vzreja- lišč za divjad«. Predvsem pa so važni dobri odnosi s kmetovalci. Za vsako prekošeno in rešeno jerebičje ali fazanje gnezdo dobi kmetovalec od 1 do 2 tisoč dinarjev nagrade. O zaščiti in varstvu divjadi seznavajo kmetovalce, posebno pa šolsko mladi- no v tako imenovanih lovske tednih, ki jih pri- reajo spomladi in jeseni. V teh tednih prirejajo različna predavanja, posebno po šolah. V spomla- danskem lovske tednu l. 1963 so imeli 117 preda- vanj, ki se jih je udeležilo 1105 nelovcev in 3659 šolarjev. Ob tej priliki so lovske organizacije poklo- nile šolam kot nagrado 79 knjig in 84 900 din. V jesenske lovske tednu l. 1963 so priredili npr. 67 predavanj, ki jim je prisostvovalo 3000 nelovcev in 1466 šolarjev. Ob tej priložnosti so poklonili ne-

Foto P. Adamič

Podpredsednik skupščine SR Slovenije dr. Marijan Breclj v oddelku gojitvenih lovišč Slovenije

Jeleni Lovno-šumskega gazdinstva »Jelen« na razstavišču Foto P. Adamič

lovcem, ki so se najbolj izkazali pri varstvu divjadi, za nagrado 127 kosov različne uplenjene divjadi in 902 100 din. V spomladanskem tednu lova posebno seznanjajo nelovce, kako je treba zaščititi gnezda in legla divjadi. Predvsem prakticirajo zaščito na tri načine: s takojšnjo podložitvijo jajc domači koklji, s pravilno obkositvijo gnezd, tako da na zunaj okolica gnezda ne vzbuja roparicam nikake pozornosti, ter s prenašanjem gnezd. Jerebičje gnezdo na pokošeni kulturi prenesejo tako, da ga postopoma dan za dnem premaknejo do 1 m bliže k še obstoječi kulturi, v kateri potem jerebica naprej vali. V izrednih primerih, je dejal tajnik Lovske zveze Istra, jim je uspelo prenesti jerebičje gnezdo tudi do 20 m daleč v drugo kulturo. Rezultat akcije za reševanje gnezd ob košnji je bil leta 1963 naslednji: V prekošenih gnezdih fazanov, jerebic in kotorn je bilo najdenih 15 540 jajc, od teh jih je bilo podloženih domačim kokljam 3043 in po desetih tednih izpuščenih 1249 kebkov. Zunaj v naravi so zaščitili 12 095 jajc, ki se jih je izvalilo 80%. Pri tem je zanimivo, da so nelovci rešili oziroma pravilno zaščitili 73% gnezd oziroma jajc, medtem ko so jih lovci le 27%. Od leta 1959 do 1962 je bilo v Istri uplenjenih skupno 98 780 fazanov, jerebic in kotorn, v istem času pa je bilo rešenih 57 636 jajc oziroma mladčev, kar znaša 58,3% od navedenega odstrela. Lovski turizem daje Istri danes razmeroma zelo visoke dohodke. Leta 1954 od lovskega turizma niso še dobili niti dinarja, l. 1963 pa že skoraj 71 milijonov, v letih od 1955 do 1963 pa skupno 263 milijonov dinarjev. Inozemski lovski turisti l. 1954 v Istri niso uplenili niti enega kosa divjadi, l. 1963 pa je bilo v Istri uplenjenih skupno:

18 684 zajcev, od tega po inozemcih 2728,
6 358 fazanov, od tega po inozemcih 1771,
16 197 jerebic, od tega po inozemcih 7170,
239 kotorn, od tega po inozemcih 74,
7 704 ostale pernate divjadi, od tega po inozemcih 1432.

Da v Istri morejo danes nuditi inozemskim gostom čim uspešnejši lov, imajo zanje v društvenih loviščih 42 posebnih rezervatov.

Za umetno vzrejo divjadi v Istri skrbi predvsem Vzrejališče pernate divjadi pri Puli, ki ga upravlja Lovska zveza Istra. Razen z umetno vzrejo fazanov se tu ukvarjajo tudi že tretje leto z umetno vzrejo jerebic in kotorn. Vzreja jerebic in kotorn je prvo leto pokazala kar dobro, potem pa se je sprevrgla. Pač pa je v Istri uspela nasaditev virginjske prepe-

lice, ki je z razliko od japonske prepelice zelo primerna za gojitev v loviščih z življenjskimi pogoji zanjo. V Istri so jo naselili pred tremi leti in cenijo danes njen stalež v štirih loviščih na 400 kljunov.

Cetrta dvorana

Tu je bila Prva jugoslovanska kinološka razstava, ki jo je pripravila Kinološka zveza Jugoslavije (JKS).

Kinološka zveza Jugoslavije je bila osnovana leta 1923 in je od l. 1936 redni član Mednarodne kinološke federacije (F. C. I.). Kinološka zveza Jugoslavije povezuje kinološke zveze: Srbije, Hrvatske, Makedonije, Bosne in Hercegovine, Črne gore in Slovenije. Razen republiških kinoloških zvez pa obstojata še Kinološka zveza AP Vojvodine in AP Kosova in Metohije. V Jugoslaviji obstoja 21 kinoloških društev in 13 posameznih organizacij. Kinološke organizacije Jugoslavije imajo skupaj 41 562 članov.

Prva v Jugoslaviji je bila osnovana Kinološka zveza Slovenije in sicer l. 1923. Danes ima 12 043 članov. Sledi ji Kinološka zveza Srbije, ustanovljena l. 1927 in ima danes 13 640 članov. Vse ostale republiške kinološke zveze pa so bile osnovane šele l. 1948. Kinološka zveza Hrvatske ima 2396 članov in izdaja revijo »Moj pas«, ki je edini kinološki list v državi. Kinološka zveza BiH ima 11 300 članov, Črne gore 1183 članov in Makedonije 1000 članov.

V Jugoslovansko rodovno knjigo je bilo vpisanih po stanju 3. 7. 1964 skupno 35 023 pasemskih lovskih in nelovskih psov, od tega lovskih 30 331 ali 86,6%. Najštevilnejši so goniči, ki so zastopani v naši državi v 10 pasmah, 17 475 ali 49,89%. Za njimi so nemški ptičarji v 6 pasmah — 4536 ali 12,95%, sledijo jim jamarji v 8 pasmah — 3524 ali 10,06%, angleški ptičarji v 6 pasmah — 2592 ali 7,40%, braki jazbečarji — 1522 ali 4,34%, španjeli v 3 pasmah — 642 ali 1,83% in krvosledci — hanoveranci — 40 po številu.

Vseh pasemskih nelovskih psov je 4692 ali 13,40%. Jugoslovanska razstava psov v Novem Sadu se je razlikovala od vseh dosedanjih razstav psov pri nas. Na tej razstavi ni bilo dovoljeno, da bi rejci oziroma lastniki lahko prosto razstavljali svoje pse, ampak je število psov po pasmah določil prireditveni odbor, odbrale pa so jih republiške kinološke zveze. Tako so prišli v poštev samo najlepši psi. Razstavljani so bili — z izjemo šarplanincev — samo lovski psi in sicer vseh pasem, s katerimi lovijo jugoslovanski lovci. Razstava pa je imela tudi poučni značaj, saj so obiskovalci — posebno šolska mladina — lahko spoznali vse vrste naših lovskih psov, ki so bili razvrščeni po pasmah.

Razstava psov je bila prvi in drugi dan Sejma, 12. in 13. septembra. Skupno je bilo razstavljenih 207 psov. Vsi pa so bili razvrščeni v razred mladih, 9 do 15 mesecev, in v razred starih, preko 15 mesecev starosti. Ko smo pripeljali pse iz Slovenije dan pred otvoritvijo na razstavo v Novi Sad, so jih tamkaj takoj prevzeli za to določeni uslužbenci, jih namestili v odrejene prostore, jim postregli z vodo in tečno hrano, tako da so se psi lahko takoj opomogli po dolgi 8-urni vožnji, na katero so se v izogib bruhanju pripravljali z enodnevnim postom. Sicer pa je bila celotna organizacija I. jugoslovanske razstave psov na splošno odlična.

Vsi psi so bili tudi ocenjeni in sicer v petih krogih. Iz Slovenije je bilo razstavljenih skupno 21 psov 5 pasem.

Kot je razvidno iz Biltena Kinološke zveze Jugoslavije št. 800/64, se je na razstavi izkazalo več psov iz Slovenije.

Zlata medalja in naslov »kandidat za prvaka Jugoslavije« sta bila podeljena naslednjim 4 psom iz Slovenije:

Brko JRG 3831, kratkodlaki istrski gonič, lastnik Tone Hren, Šoštanj, Koroška 30,

Atoš JRG 536, resasti istrski gonič, lastnik France Cvenkel, Ljubno — p. Podnart,

Čuka JRGBJ 1241, brak jazbečarka, lastnik Slavko Bele, Novo mesto, Jerebova 2,

Hera von der Hofalm JRGBJ 37, hanoveranski barvar, lastnik Zavod za gojitev divjadi »Jelen« — Snežnik. Od vseh razstavljenih psov jih je bilo odlikovanih z zlato medaljo in nazivom »kandidat za prvaka Jugoslavije« 15.

Srebrna medalja in naslov »kandidat za prvaka Srbije« sta bila dodeljena naslednjim 3 psom iz Slovenije:

Ruža JRG 3036, kratkodlaki istrski gonič, lastnik Ivan Ušen, Lokovica pri Šoštanju,

Belin JRG 228, resasti istrski gonič, lastnik Janez Slak, Trebnje,

Anca vom Sengengebirge JRGBJ 39, hanoveranski barvar, lastnik Zavod za gojitev divjadi »Jelen« — Snežnik.

Od vseh razstavljenih psov jih je bilo odlikovanih s srebrno medaljo in nazivom »kandidat za prvaka Srbije« 14.

Bronasta medalja in naziv »prvak Novega Sada za leto 1964« je bila podeljena iz Slovenije resasti istrijanki Friki Celjki JRG 1023, lastnik Jože Remic, Nazarje št. 3. Od vseh razstavljenih psov jih je bilo odlikovanih z bronasto medaljo in nazivom »prvak Novega Sada« 13.

Za zaključek, v nedeljo 13. septembra popoldne, so vodniki v mimohodu predstavili vse razstavljene pse v posebnem krogu, ob katerem se je zbralo razmeroma veliko število opazovalcev. S primerno slovesnostjo, ki je bila posneta tudi za televizijo, so bile vodnikom najboljših psov razdeljene medalje in druge nagrade. Ob tej priliki je bil izmed najboljših psov izbran tudi prvak razstave, nemški kratkodlaki ptičar Ig (Grim) JRP 2924. Njegov lastnik Milan Acimović iz Beograda je dobil poleg zlate medalje še zlat pokal.

* * *

V času Sejma so se vršila na sejmišču vsak dan različna predavanja, filmske predstave in tekmovanja. S področja lova in ribolova je bilo prikazanih 15 filmov, dalje so bila prirejena številna predavanja s področja lova, lovskega turizma, kinologije, umetne vzreje divjadi itd., ki so jih pripravili priznani jugoslovanski lovski strokovnjaki. Dnevno so bila tudi različna strelska tekmovanja: z malokalibrsko puško, s pištolo — moški in ženske. Prvič je bilo v Novem Sadu tudi organizirano tekmovanje v streljanju z lokom. V strelskem tekmovanju na umetne golobe so se 13. septembra pomerile ekipe Vojvodine, Srbije, Bosne in Hercegovine, Hrvatske in Slovenije. Slovensko ekipo so sestavljali Jež, Dimic, Zadnikar, Vrbinc in Zorčič. Streljali so vsak na 25 golobov. Prvo mesto si je priborila srbska ekipa, drugo pa slovenska. Med posamezniki je zmagal in osvojil zlato medaljo Bogdan Jež iz Slovenije. V okviru Sejma so prikazovali tudi delo lovskih psov kot pomočnikov na lovu.

Posebno pozornost je zaslužil tudi komercialni del Sejma. Domača in inozemska podjetja, ki izdelujejo ali prodajajo lovski in ribiški pribor in so se udele-

Vzrejališče za pernato divjad LZ Istra

Del razstave psov

Foto Vl. Pleničar

žile Sejma, so pozitivno ocenila rezultate, ki so jih dosegla. Iz Slovenije so razstavljali: Agrokombinat »Emona«, Ljubljana, »Kamnik« iz Kamnika, Lovska zadruga »Lovec«, Ljubljana, Puškarna Kranj in Slovenijašport, Ljubljana. Posebno zanimanje so vzbudili proizvodi agrokombinata iz Ljubljane, ki je razstavil tudi vzorce umetne hrane za pse in divjad (fazane itd.). Predstavniki Agrokombinata so na Sejmu sklenili več pogodb za dobavo svojih proizvodov v skupni vrednosti blizu 100 milijonov dinarjev.

Vse to dokazuje, da je bil I. jugoslovanski sejem lova in ribolova dobro organiziran in interesanten ter da je dosegel velik uspeh. Uspešen in zadovoljiv

Odlikovani resasti istrski goniči. Od leve: Franci Slak z Belinom — srebrna medalja, France Cvenkel z Atošem — zlata medalja, Jože Remic s Friko — bronasta medalja

Foto Vl. Pleničar

je bil tudi nastop slovenskega lovstva, ki v bratski povezavi z ostalimi lovskimi organizacijami Jugoslavije stremi za nadaljnji razvoj jugoslovanskega lovstva. Priznanje Lovski zvezi Slovenije je bilo izraženo z največjim priznanjem, zlato plaketo, gojitvenim loviščem Slovenije, skupaj z zavodom za ribištvo, pa je bila podeljena zlata medalja. Organizatorji so ob tej svojstveni prireditvi pridobili mnogo dragocenih izkušenj za prirejanje takih ali podobnih prireditev v še večjem obsegu. Upravni odbor Novosadskega sejma je sklenil, da bo že prihodnje leto v začetku oktobra organiziral I. sejem lova in ribolova podonavskih držav. Po sedanjih izgledih pa naj bi bil v letu 1966 prav tako v Novem Sadu Mednarodni sejem lova in ribolova.

Še o odstrelu jelena

Božo Suhadolnik

Ob prispevku tovariša Strleta v oktobrski številki Lovca sem se spomnil diskusije na družinskem posvetu meseca junija letos.

Osnovna misel tovariša Strleta se povsem ujema z mišljenjem članstva v naši družini, zavoljo česar navajam referat, podan na lovskem posvetu, v celoti.

»Čemu naenkrat ta preokret v lovu na jelenjad? Kakšna krivica se godi jelenjadi? Je stalež jelenjadi nezadovoljiv? Ali ji primanjkuje hrane? Prepričani smo, da temu ni vzrok niti eno niti drugo. Zakaj naenkrat tak drastični ukrep, da jelena ne bi streljali na skupnih lovih?

Vedno in povsod je bil skupni lov estetsko in disciplinsko merilo lovske družine in pri tem je bilo zlasti važno, kako je lov organizirala in izvedla, s kakšnim vtisom je domači lovec ali gost odšel s skupnega lova. Poglejmo tudi nazaj v preteklost v zgodovino lova. Kolikor je star človek, toliko je star lov in z njim tudi skupni lov. Omenjajo ga risbe v jamah, kjer je prebival pračlovek. Ni treba, da iščemo tako daleč, saj je naš Valvazor napisal dovolj. Naenkrat pa naj prekinemo s temi prelepimi tradicijami, ki praktično ne bodo nikdar izumrle. Zakaj je bilo potem prelitega toliko črnila o organiziranju in izvedbah skupnih lovov, o oživljanju lovskih šeg in navad, da bi prelepe običaje ohranili še poznim rodovom. Sedaj pa naenkrat izjema za divjad, ki je za lov najzanimivejša, ki privlači kakor magnet, ki smo nanjo ponosni, jo čuvamo, gojimo v taki meri in do staleža, ki ga lovišče težko prenaša brez škode. Naenkrat se pojavi teoretik, praktična in estetska stran lova pa mu je morda neznana. Tako je samo njemu podobno, da bi poslal lovske šege in navade v arhiv kot

preživele. Kmalu bomo vprašali, kje so lepote skupnih lovov pozne jeseni in zgodnje zime? Kje ste invalidi in ostareli lovci, ki ste mirno stali na stojišču in s pripravljeno puško čakali, da vam Diana nakloni še enkrat trofejo jelena, ker vam ga drugače ni več mogoče upleniti. Čas je pri vas opravil svoje, vaša noga ne gre več v korak z jelenovo. Za lov na zajca mora biti najmanj skupina, da lahko član upleni zajca. Za jelena pa ruk, čakanje in zalaz — individualen lov. Kje je logika? Res je, da skupina ne bo vznemirjala lovišča, kakor če bi hodil za zajcem vsak zase in streljal križem po vsem, kar se giblje. Vendar, razlika med zajcem in jelenom je velika. Tudi jelena lahko obstreliš in to laže kot zajca. Površen lovec slabo pogleda na nastrel, lahko da je jelen že po nekaj skokih obležal, vendar ne v ognju in njegova ugotovitev je »zgrešil sem ga«. Strela ne prijavi pravočasno in za mrhovino je preskrbljeno. Če pa se obstrelitev dogodi na skupnem lovu, je kaj malo možnosti, da bi divjad ostala zastreljena, da bi propadla. Tudi odločno zagovarjamo misel, da je mogoče v pogonu jelena oceniti, saj običajno pride sam v korak ali drncu v neposredno bližino, se ustavlja in opazuje. V teh primerih ga je lažje oceniti kot na zalazu. Če pa dirja, pusti ga, verjetno se bomo z njim srečali v naslednjem pogonu. Težje bi ga bilo ocenjevati v tropu. To pa se pri nas ne bo dogodilo, ker nimamo pogojev kot v prostranih ravninah Slavonije. Smo tudi odločno proti vsiljevanju pravilnikov o načinu odstrela jelenjadi ter kratenju osnovnih pravic lovske družine nad izvajanjem lova. Lov naj vsaka lovska družina vrši tako, kot ji to dovoljuje teren, poslovník, vse pa lovsko pravično.

Fond za gojitev jelenjadi naj se osnuje, če je potreben, toda denarna sredstva naj se zagotove na drug način, ne pa s kaznimi.

Da pa bomo lahko streljali stare jelene, je možen samo en način, pustiti jih moramo, da se postarajo. Starih jelenov je zelo malo, to dobro vemo iz svojih opazovanj. Skoraj da jih ni. Zato tudi ne moremo upleniti samo starih jelenov. Tudi ne pretiravamo, če govorimo, da je razmerje 1 : 10, to je na enega starca deset mladih. Zato oddajmo v eter in tisk SOS in zaščitimo jelena za dve — tri leta, če bomo hoteli še starejše, tudi več, takrat pa bo odstrel pravičen! Na višku bo ruk in izbirali bomo lahko, ker bomo imeli kaj. Med otroki pa je otroke izbirati težko.

Mišljenje našega podeželskega lovca je podano v nekaj skopih stavkih. Da je odstrel jelenjadi na pogonih lovsko in estetsko upravičen, dokazuje tudi napisana misel tovariša Strleta. Želim, da se v prihodnje oglase v našem glasilu tudi drugi lovski kolektivi, kajti le na ta način bo mogoče ustvariti mišljenje pretežne večine.

Foto P. Adamič

Ko koroza zori...

Blaž Lovc

V toplem jesenskem soncu so se po gozdovih pričeli zlatiti macesni. Vsak dan jih je bilo več in tudi drugo drevje je jelo kazati znake rane jeseni. Nad vinogradi so se oglasili klopotci. Jesen s svojimi meglenimi dnevi je prišla kar nenadoma. Po poljih so se razprostrle preproge cvetoče ajde. Po zidanicah so zapokale preše. Noči so postajale dolge, ob ščipu svetle in hladne. Urnih nog sva ubirala pot proti Nemški Obi. Ura je bila peta popoldne, a moj spremljevalec Rok je bil že nestrpen, da ne zakasniva. Na Obi vsem poveva, da greva čakati prašiče na njihov hlev in naj zato zapro pse, da ne bi vznemirjali divjadi. Koroza na njivi za hlevom je bila vsa pomandrana, a mlečni storži docela požrti. Sledovi po njivi so bili veliki kakor od telice. Njiva se kot potkev zajeda v gozd. Brž sva se vgnezdila na sedeža, pripravljena na drevesih. Ura je bila šest, ko se je gozd umiril. Počasi je tonilo sonce za hribom. Nekje v bregu nad nama se je oglasil preplašen kos. Pritegnilo mu je nekaj šoj, nakar je zopet vse utihnilo. Sonce je vse hitreje polzelo v zaton ter se končno skrilo za kozjanske gozdove. Ko je ugasnil še krog njegovega sija, je po gozdu zavladala čudna tišina. Le uspravajoča pesem čričkov odmeva v gluhi gozd. Iz doline prihaja pesem klopotcev, ki so se vzdramili v večernem vetru. Na nebu se prižigajo prve zvezde. Čudna napetost zaveje

po gozdu. Pa se oglasi prva sova in napetost popusti. Gozd se napolni z množico nedoločnih šumov. Luna, ki se je že popoldan vzpela nad obzorje, je že skoraj nad nama. Oba veva, da je po polnoči ne bo več. Velika njiva mi je kot na dlani. S svojega visokega čakališča vidim celo na drugo stran. Mesečina dela vse kar neresnično in spreminja noč v mlečnobeli dan. Globoko iz doline se oglasi brnenje motornega vlaka. Ura je že pol osmih, a vse naokrog tišina. Čez nekaj časa opazim na spodnji strani njive senco. Napijam oči in senca se končno le izoblikuje v vitko srno, ki je tako prišla, da razen njene sence nisem nič opazil in ne slišal. Srna se pase po robu med njivo in potjo ob gozdu. Malo pred srno zagledam drugo senco. Začuden prepoznam gamsa. Nikoli do takrat še nisem videl gamsa tako nizko, najmanj pa še ponoči. Čez čas se oba zgubita za zavoj na njivi. Visoko v bregu se oglasi sova. Od nekje ji odgovori druga. Sovi utihneta in v gozdu zopet zavladata tišina. Precej časa mine, ko se zaslišijo po listju koraki in celo pok suhe vejice.

Pomislim, da ni nič drugega kakor divji prašiči. V pričakovanju, da se bodo koraki približali, napijam ušesa in oči. V moje razočaranje pa šum utihne. Skoraj pol ure je v gozdu vse tiho. Tedaj pa nenadoma pod sabo zaslišim šelestenje trave. Oprezno pogledam pod drevo. Na robu gozda in poti je stal jazbec. S stegnjenim vratom kot pes je preizkušal zrak. Nato jo je brez skrbi mahnil čez pot v koroza. Kako je lahko tako tiho prišel pod mene, mi sploh ni bilo jasno. V korozi je pričel svoj ples. Postavil se je na zadnji nogi kakor možakar ter pričel s sprednjima nogama lomiti koroza. Le malokateri storž pa je ugriznil. Previdno dvignem puško ter pomerim. Mislim sprožiti, pa se spomnim, da bi strel vznemiril

okolico, vonj po smodniku pa odgnal prašiče. Zato jazbec svojo gostijo nemoteno nadaljuje. Pomakne se nekam v sredino njive, kjer čez čas obmiruje. Nato zaslišim lomljenje koruze, ki jo mendra med begom. Hip za tem ga še vidim, kako zgine v gozd. Zopet zavlada mir in tišina. Zapiha rahel veter. Drevje meče čudne gibajoče se sence po njivi. Nekje iz Vrhovega dola prinese veter pesem. Sigurno nekje prešajo, pomislim. Kar pozabim, da sem na čakanju. Zastrmim se v zvezdnato nebo. Mlečna svetloba Rimske ceste se zgublja v lunini svetlobi. Tedaj pa na njivi počí koruznica. Na drugem koncu njive ob vrsti mladih dreves opazim temno gmoto. Zdi se mi, da miruje. Čez čas pa se le počasi premakne. Ne zavije pa v koruzo. Pomislim, da se je na Obi odvezalo tele ter da je zablodilo semkaj. Ko pa se gmota malo obrne, spoznam, da je za tele predolga. Da, prašič je, le predaleč. Bliže se ne pomakne in zdi se mi, kot da izziva. Vendar pa zavije v koruzo. Zdaj ga šele dobro vidim. Velik se mi zdi kakor omara. V koruzi prične pokati in se lomiti, kakor da bi skozi njo vozil tank. Za trenutek se kdaj pa kdaj popolnoma skriva v koruzi. Ko pride bolj na sredino, kjer je koruza večja, mi izgine iz vida. Na srečo je po sredini njive zasajena vrsta dreves za bodoči sadovnjak. Strmim med drevesa, prašiča od nikoder. Samo slišim ga, kako pústoši po koruzi. Potem se prikaže na kakih petdeset metrov pred menoj. Stoji pa tako nerodno, da streljati ni mogoče. Vidim, da prašič nekaj prisluškuje. Nenadoma čudno prhne in že jo pobriše proti drugemu koncu, kjer je Rok. Slišim samo lomastenje, nakar tudi to preneha. Tedaj se pa zasliši od Obe govornica ter ženski smeh. Nekdo se je vračal domov in tako vse pokvaril. Ura je bila pol enajstih, ko zapustiva čakališče.

Drugi dan lastnik pove, da so mu prejšnji večer prašiči zopet uničili precej koruze. Ko si vse ogledam, spoznam, da so še po najinem odhodu prišli v koruzo. Vendar tisti večer nisva odšla na čakanje na Obo, pač pa na križišče poti nad Logom. Tam čez so namreč vodile vse stečine prašičev v Blažovec. Razen jazbeca, ki ga je uplenil Rok, pa nisva videla nič. Naslednji dan nisem mogel iti, pač pa je šel lovec A. Za smolo pa je na bolj drobnem hrastu zaspal, ker je ves dan hodil po Pohorju in bil kar zelo utrujen. Da pa je bila smola še večja, je med njegovim spanjem prišel pod hrast prašič ter se jel čohati ob hrapavo skorjo. To je lovca zbudilo, ni se pa takoj znašel, kaj je ter je izgubil ravnotežje. Telebnil je, kakor je sam povedal, prašiču ravno na hrbet. Puška mu je seveda ostala na drevesu. Ne vem, kdo je bil bolj presenečen, vendar mu žena zaradi tega ni prala hlač. Pač pa je moral k zdravniku, ker si je zvil roko. Puško so mu zjutraj drugi sneli z drevesa.

Minil je teden dni ter še kaj več, ko se odpravim na čakanje z lovцем A. Med potjo se domeniva, da streljava tudi jazbeca. Luna je že kasneje vzhajala, zato sva šele ob mraku zlezla vsak na svoje drevo. Ob pol devetih se je luna že toliko dvignila, da je obsijala vso njivo. Takoj sem opazil na paši nekaj srnjadi. Kako in kdaj je srnjad izstopila, nisem videl. Počasi je mineval čas, v gozdu pa vse mirno. Zaslišal sem že »deseto« sireno iz Ruš in pričel razmišljati, da bi z lovцем odšla. Medtem zaslišim v gozdu pravcato ropotanje. Za čas se mi zdi, da se ropotanje približuje, pa zopet oddaljuje, vendar postaja vse bolj glasno in jasno, kakor da je že pod mano. Čez čas se prične nemir na drugi strani in zopet preneha. Na misel mi pride, če je kdo izvedel, da sva na čakanju in naju hoče zafrkavati, iz gozda si pa ne upa. Še bolj sem o tem prepričan, ko lomastenje ponovno zaslišim v strmini za mojim hrbtom. V hipu pa preneha, nakar je več kot pol ure vse tiho. Pogledam na uro, ki kaže že enajsto. Kar naenkrat začutim nekakšno drgetanje v drevesu, kakor da bi nekdo previdno plezal gor. Začudeno pogledam po nepreobšežnem deblu proti tlom. Glej zlomka! Pod mano je stal prašič in si brezbrizno čohal vrat ob deblo. Nisem se upal premakniti. Puška pa mi je ležala na kolenih. Z nestrpnostjo sem čakal, da se prašič premakne. Končno mu je le bilo dovolj, še kakih pet minut je postal na robu gozda, nakar je pot kar preskočil in stopil v koruzo. Mrzlično primem puško in čakam ugodnega trenutka. Prašič lomi koruzo, ves čas pa mi kaže le zadnjo plat. Skoraj že obupujem, ko se le malo zasuče, nato se postavi v bok ter prisluškuje proti koncu, kjer je bil lovec A. Vedel sem, da je treba pohiteti ter prav tako, da je težko pomeriti. Previdno dvignem puško ter najprej namerim pod srednji nogi. Počasi dvignem cev, dokler se mušica ne ustavi na plečih, nato še malo nazaj in sprožim. Prašiča kar vrže v zrak, nakar ga nekako postrani zanese proti enemu izmed dreves na njivi, ki ga s svojo težo kar pomendra. V hipu se umiri in prešine me misel, da sem ga le oplazil ter da sedaj razjarjen oprezuje. Brž ponovno nabašem staro polrisanico ter čakam. Mine pa več kot deset minut in na njivi se nič ne zgane. Požvižgam lovcu. Takoj mi odgovori in je že tudi pod drevesom. Previdno greva v koruzo. Kri mi kar zledeni, ko po nerodnosti stopim na koruzno steblo, ki pod nogami zahrešči. Zapaziva ga v razoru, kjer je obležal. Šele tedaj dobro vidim, kolika mrcina je. Vzradošen zavriskam ter skoraj iztrgam lovcu desnico, ko mi čestita. Merjasec je neočiščen tehtal čez 120 kg.

Ta uspeh me je še bolj podžgal. Mnogo večerov sem prebil na čakanjih, vendar vse zastonj. Nekega večera sva zopet čakala z lovцем A. Ob pol enajstih pa sva čakališče zapustila. Na poti

domov sva srečala lovca H., ki se je vračal s prešanja. Povedal je, da bo še malo pogledal v svoj oves. Prašiči so mu ga namreč več kot polovico uničili. Komaj smo se dobro razšli, ko na Obi že počí. Začudeno se spogledava in ker ni bilo daleč, jo ubereva tja. Kaj je bilo? Lovec H. se je namenil domov ob njivi za Obo. V koruzi je zaslišal lomastenje, stopil za glasom in v koruzi opazil prašiča. Na skoraj petdeset metrov ga je podrl s svojo trocevko, medtem ko je drugi prašič ušel. Upljenjeni prašič je tehtal 140 kg, torej še več kot moj. Nama je bilo kar žal, da nisva vzdržala vsaj še dvajset minut, pa bi morebiti padla dva ščetinarja.

Še sem hodil na čakanje. Luna pa se je pomaknila proti jutru in uspeha ni bilo. Neke nedelje sem se vračal domov s Pečk. Bil sem brez puške. Na poti proti Krajnerci sem zaslišal nad sabo v bregu skoke. Obstal sem in na moje začudenje plane na cesto prašič, pa še drugi, tretji, četrti. Bilo jih je šest, dva okoli sto kilogramov, ostali štirje pa manjši. Lopnil sem se po glavi, zakaj nisem vzel puške. Pa sem se jalovo potolažil, da bi ne videl niti dlake, kaj šele prašiča, če bi imel puško.

Samotar

Vojko Urbančič

V kristalno zimsko jutro se je leno dvigalo sonce, da je na milijarde kristalov žarelo na pobočjih Pece. Krepak mož z risanico na rami je skoraj do pasu gazil sneg; imel je škornje iz jelenovine, debel krznen plašč, na glavi zelen klobuk in volnene naušnike.

Krasno jutro, je premišljeval mož, le zrak je mrzel, kot bi požiral led. Ustavil se je in se ozrl v dolino. Zdelo se je, da zakriva megleno morje gore do podnožja. Le tu in tam so vstajali iz tega meglenega morja otoki — gorski vrhovi — in nad vso to pravljíčno pokrajino sonce, sonce! Globoko je vdihnil in stopil naprej. Zopet se je zapletel v svoje misli.

Danes bo moj, čutim. Tudi dan je kot nalašč. Eh, stari moj lisjak, prelisičil te bom. Tvoja siva dlaka bo že jutri krasila moj klobuk. Dolgo si me vodil za nos.

Sonce je stalo že precej visoko na indigo-modrem nebu. Ne čelu so se mu nabirale drobne potne kapljice in mu polzele po obrazu.

Pokrajina je postajala vedno bolj divja, led se je bleščal v žlebovih med skalami. Le tu in tam se je še kak skrivljen bor ali macesen upiral

sili vetrov in vodi. V plazovih so bili visoki zameti, da bi človek zginil v grmadi snega, na previsih so pa skale kazale gola rebra.

Komaj zaznaven piš je prekinil zatišje. Sprva komaj slišen se je sčasoma sprevrgel v vršavje. Lovec je pogledal v višave in opazil orla, ki je kot puščica šinil čez belino in utonil za grebenom. Lovec se je previdno pomaknil na rez previsa, za katerim je bila krnica in v njej navadno gamsi. Snel je puško in jo pripravil. Ko se je umiril po kratki hoji po štirih, je snel zeleni klobuk, da se barva ne bi preveč odražala na belini ter se po centimetrih pomikal z glavo čez previs. Samo do oči se je potegnil čez rob, da je videl v globel na drugi strani. Strupen veter, ki je nosil ledeni prah snega, ga je zbadal v lice kot z iglami, mu slepil oči in se nabiral v ušesih, za vratom in v cevi puške.

Opazil je trop gamsov, ki so s parklji brskali za suho travo, nekateri pa so ležali na soncu in prežvekovali. S tresočo roko je dvignil daljnogled in iskal samotarja. Tedaj se je trop vznemiril, živali so dvignile glave in nekaj časa stale kot kipi, potem pa v lahkem diru zginile čez rob v drugo krnico.

Le zakaj so se vznemirili? Videli me niso, slišali tudi ne. Seveda, veter! Pozabil sem, ker sem mislil le na starega črnuha, samotarja.

Sonce se je že prevesilo in lovec se je jel spuščati v dolino, da se je prašil sneg za njim. Kmalu je bil na dnu krnice, kjer se je ustavil, sedel na nahrbtnik, zasadil puško v sneg in izvlekel malico. Sonce je lebdelo tik nad obzorjem in v dolino je legel prvi mrak, oblaki pa so bili kakor smetana, polita z rdečim sokom. Mimogrede se je ozrl po robovih in grižljaj mu je zastal. Na žareči plošči sonca, ki se je dotikala skalnatega obzorja, se je risala senca samotarja. Pomel si je oči in s tresočo roko dvignil daljnogled. Pograbil je puško in legel za nahrbtnik. Dihal je pridušeno in naporno. Stisnil je zobe in se skušal obvladati. V daljnogledu na puški ga je uzrl. Počasi je premikal križ po levi sprednji nogi navzgor in ga pomiril v lopatico. Globoko je vdihnil, zadržal sapo in skrivil prst. Gams je stal še za dih, kot bi ne bilo nič, nato je počasi klecnil. Toda takoj se je vzravnal, skočil visoko v zrak — in se zgubil za skalo. Lovec je pograbil nahrbtnik in skoraj stekel v reber proti skali, na kateri je malo prej stal gams. Zdelo se mu je, da je skala čisto blizu, toda dalj ko je hodil, bolj se je odmikala. Tudi sonce je že utonilo za vrhove. Začel je dvomiti in si očitati, da je prehitro ravnal in predaleč streljal. Toda klecnil je — in najti ga moram, preden se stemni.

Z vso močjo je gazil sneg, da je hropel, dihal je kot lokomotiva in kljub mrazu mu je lil pot po obrazu. Mehak sneg mu je onemogočal hitrejšo hojo navkreber in zdelo se mu je, da ne

Foto R. Marenčič

pride z mesta. Z ihto se je poganjal v breg in puška mu je bila za oporo. Končno na nastrelu vidi kri. Torej zadet! Zato kar po sledu, dokler ga ne najde.

Kakor lovski pes je stopal po sledu s sklonjeno glavo in s puško v rokah. Gaz se je vijugala počez po strmini gor in dol in na deset korakov je bila skromna rdeča kapljica v snegu. Sprva ni čutil utrujenosti, zdaj pa mu je počasi lezla v noge, ki so postajale vse težje in težje. Toda trdna odločnost ga je gnala naprej. Gaz je vodila v rahlem loku navzdol med prve redke borovce. Skoraj povsem se je stemnilo in vidljivost je hitro pojemala. Veter je ječal v krivenčastih vejah in mraz je pritisnil. Lotevala se ga je utrujenost in ni se zavedal, da sam sebi in samotarju na glas govori. Ril je dalje, globoko sklonjen je z očmi prebadal temo pred sabo. Včasih je izgubil sled, da je moral poklekniti v sneg, da ga je zopet našel. Stopinje so ga vodile po redkem macesnovem gozdu med ruševjem. Tedaj, kakor bi odsekal, je zmanjkalo gozda in pred lovcem se je odprla jasa, ki ji v temi ni videl konca. Obstal je in preiskal belino pred sabo. Streljaj pred sabo je nenadoma opazil črno premikajočo se piko. Daljnogled mu je pokazal samotarja.

Torej si le opešal. Toda streljati ne vidim več, zato le počasi naprej, da se mi ne splašiš. Sicer bo pa omagal. Mora, saj ni stroj. Že vidim tvoje mogočne roglje nad mojo posteljo in vedno se bom spominjal, kako si me to noč izmučil.

Hitro je pričel gaziti, z očmi uprtimi v črno liso pred njim. Toda kakorkoli se je trudil in hitel, dalja je ostala vedno enaka. Če je pospešil korak, je spešil tudi gams, če je stopil počasi, je isto storil tudi samotar. Kadar je obstal, da se oddahne, je obstala tudi črna senca v snegu.

Mislil je, da se mu blede, da sanja. Uščipnil se je v uho in bolečina mu je povedala, da ne sanja. Noge je komaj še vlekel za sabo, bile so svinčene. Tako ne pridem do konca, moram se spočiti, da končam to divjo jago! Snel je nahrbtnik, sedel nanj in se naslonil s hrbtom na star macesen, da se oddahne. Ko je pogledal po sledu, je opazil, da tudi gams stoji. Vražji črnih, moram ga dobiti, ali pa poginem. Da bi bilo že kmalu jutro! Čez polnoči je že gotovo, le zaspati ne smem, sicer je po meni. Planil je na noge in pričel cepetati in mahati z rokami. Toda mraz je nezadržno prodiral v noge, v roke, v vsako celico telesa. Čutil je, kako okorne roke ima, prste je komaj premikal, kot bi ne bili njegovi. Mraz in človek sta se borila za življenje.

Moram se gibati, moram ostati buden, govoriti moram, da ne zaspim. Nenadoma mu je šinilo skozi možgane: Zakuriti moram in vse bo dobro. Gazil je sneg, trgal s premrzlimi rokami skorjo z dreves in lomil suhe vejice. Nato je poteptal sneg in vrgel kupček dračja na sneg, snel rokavice in stisnil v eno pest škatlico vžigalic. Toda roke, posebno prsti ga niso ubogali. Hukal je v dlani in končno izvlekel vžigalico. Zdaj jo je treba vžgati. Vžigalica se je zlomila, vedno manj občutka je imel v golih prstih. S težavo je izvlekel tri vžigalice iz škatlice in dve previdno položil na rokavico na snegu. Potem je vzel škatlico med kolena, z obema rokama prijel vžigalico ter prasn timer. Zagorela je. Previdno se je primaknil k suhem dračju. Podtaknil jo je — pa je ugasnila. Loteval se ga je obup in strah. Kaj če se mi ne posreči užgati ognja? Zmrznil bom kot tisti vražji samotar s kroglo v trebuhu. Šele v tretje je uspel. Z obema rokama je čuval droben plamenček, da ne bi ugasnil. Končno je zagorela borova skorja in pričelo je prijetno prasketati ter dobrovoljno greti. Počasi si je ogrel roke in pričel z njimi gibati. Pojedel je ostanek malice in počutil se je krepkejšega in ob prijetnem siju ognja se mu ni zdelo tako strahotno.

Čakal je svita. Strmel je v ogenj, ki ni mogel več pregnati njegove omrtvičenosti. Ubijanje! Kakšen smisel le ima. Narava je ustvarjena, da živi, le kdo je dal ljudem pravico, da motimo to urejenost? Ubogi samotar! Žal mi je, da si toliko prestal zaradi mene. In žival ni čutila več pekoče bolečine v drobovju, ki ji jo je prizadejal človek. Ugasnile so ji velike žametne in otožne oči in telo ji je obmirovalo.

Pričelo se je svitati, lovec ob ognju je vstal, vrgel puško na ramo in stopil po gamsjem sledu. Kmalu je zagledal v snegu ležečega samotarja. Stekleni pogled je bil uprt v nebo, v sonce, ki je pravkar vzhajalo. Lovec je snel klobuk in nemalo stal pred mrtvo živaljo. V njegovem srcu ni bilo zmagoslavja nad uplenjenim samotarjem.

IZ LOVSKEGA OPRTNIKA

Vprašani — odgovora

Tovariš F. J. iz Vipave želi odgovor na vprašanja:

1. Kdo sme loviti kune, jazbece, lisice in polhe, zlasti če jih sme loviti tudi nelovec?

2. Ali je dovoljeno loviti golobe grivarje, ko se vračajo ob koncu zime v domovino?

Ad 1. V lovišču lovske družine smejo loviti člani lovske družine, lovski čuvaji in povabljeni gostje. V loviščih ostalih organizacij lahko love le tisti, ki imajo posebno dovoljenje. Loviti smejo zaščiteno in nezaščiteno divjad, tedaj tudi kuno zlatico, kuno belico, jazbeca in lisico, kar šteje naš sedaj veljavni republiški zakon o lovu med nezaščiteno divjad. Zaradi tega je dovoljeno kune, jazbece in lisice loviti vse leto. Plen je v vsakem primeru last lovske družine oziroma organizacije, ki upravlja lovišče. Posamezen lovec ali drug občan lahko postane lastnik uplenjene divjadi pod pogoji, ki so predpisani v družinskih poslovnikih.

Polha zakon ne šteje za divjad in zanj ne veljajo določila zakona o lovu, zato ga sme loviti vsak lovec ali nelovec.

V 27. členu republiškega zakona o lovu je določeno, da smejo lastniki in posestniki pokončati v svojih poslopih ali na svojem ograjenem dvorišču vsako nezaščiteno divjad; na svojih odprtih zemljiščih pa volka, šakala, divjega prašiča in jazbeca. Nelovci smejo tedaj v svojih poslopih in ograjenih dvoriščih loviti med drugim tudi kune, jazbece in lisice. Na svojem odprtem svetu pa smejo pokončati med drugim tudi jazbeca. Plen je last lovske družine, ne pa uplenitelja.

Ad 2. Divji golob grivar spada med zaščiteno divjad. Ima tedaj svojo lovno dobo, kakor jo imajo tudi ostali divji golobi. V 6. členu republiškega zakona o lovu je določeno, da se sme divje golobe in grlice loviti od 16. 7. do 31. 12. Lov na golobe, ki se vračajo iz toplejših krajev ob koncu zime in se nekaj dni drže v enem kraju, ni dovoljen, saj je lovna doba

zanje že potekla oziroma se še ni pričela. Lov na vračajočo se divjad, ki je ušla na svoji poti selitve tolikim nevarnostim, je z lovsko pravičnega stališča težko zagovarjati, četudi ne bi bilo prej navedenega zakonskega predpisa.

S. F.

Dolga pot divje race

Novomeški zdravnik dr. Miro Vodnik je letos 29. januarja v bližini Otočca uplenil divjo raco, ki je imela na nogi aluminijast obroček s številko in oznako »Moskva«. Dr. Vodnik je obroček poslal v Moskvo s sporočilom, kje in kdaj je bila raca uplenjena. Konec septembra je dobil iz Centra za obročkanje v Moskvi pismo zahvalo s podatki o uplenjeni raci. Iz tega je razvidno, da je bila račka s številko D 562 067 obročkana 13. 7. 1963 na Iljimenskem jezeru v Novgorodski oblasti.

Podatek je izredno zanimiv, ker kaže, kolikšno pot naredijo ptice, ki se umikajo pred zimo v toplejše kraje. Pomeni, da je ta račka v dobrih šestih mesecih prepotovala več tisoč kilometrov, ker prav gotovo ni letela naravnost iz daljnega severa v Slovenijo.

Vsebina tega pisma iz Centra za obročkanje v Moskvi je gotovo zanimiva za vsakega lovca tudi zato, da se ve ravnati, če slučajno upleni ali najde obročkano žival. Zato najvažnejše iz pisma v prevodu objavljamo.

P. Romanič
Novo mesto

Center za obročkanje
Moskva V-331, Kravačenko 12

17. september 1964
N-899

Spoštovani tovariši!

Najlepše se Vam zahvaljujemo za sporočilo o obročkani ptici. Na priloženem obrazcu so navedeni vsi podatki o času in kraju obročkanja:

Obročkanje ptic se vrši zaradi proučevanja njihove selitve, ugo-

tavljanja mest gnezdenja, zimovanja in golitve. Razen tega se z obročkanjem ugotovi življenjska doba ptic v naravi, vzroki njihovega pogina, intenzivnost odstrela lovnih ptic v raznih krajih itd. Vsi tozadrevni podatki so zelo pomembni za pojasnjevanje najrazličnejših znanstvenih in praktičnih problemov.

Od velikega števila ptic, ki so vsako leto obročkane v SSSR in 50 drugih državah sveta, pride ponovno v roke ljudi zelo malo (2 do 10 %). Prav zaradi tega ima vsaka najdba obročkane ptice velik pomen. O vseh primerih najdbe živali s sovjetskimi ali inozemskimi obročki ali oznakami, prosimo, sporočite v center za obročkanje v Moskvi z natančno navedbo datuma in kraja, kjer je bila označena žival najdena.

S spoštovanjem, znanstveni sodelavec A. Vinokurov

Zakasneli kukavici

Kukavica je ptica selivka, ki med prvimi zapusti naše kraje. Na jug se seli konec julija do sredine avgusta. Konec poletja kukavice torej ni več pri nas. Zato logar Franc Pelko s Pokojišča pri Borovnici še malo ni mislil, da bo 28. septembra t. l. pobral kukavico, ko je vendar streljal na »skobca«. Kukavica je namreč po velikosti, barvi perja in po letu zelo podobna skobcu. Ko je imel »skobca« v rokah, je po nogah in kljunu — ki niso roparski — takoj ugotovil, da je napravil napako. Dal jo je nagačiti in ga bo odslej doma na steni spominjala na ta dogodek.

Dva dni kasneje pa je videl še eno kukavico prav tako na Pokojišču lovski čuvaj Ivan Dragar.

Ali je bil to zakasneli kukavičji par? Morda pa je bila letos selitev kukavic nasploh kasnejša, kar bi se dalo sklepati po kukavičjem petju, saj smo prijetni »kuku« to leto lahko še slišali konec julija.

-elf-

Foto I. Fabjan

Pečenka jih je izdala

Zgodilo se je letos. Lovca A. A., član ribniške družine, je imel uspešen lov. Vrnil se je s srnjakom, oprtanim na mopedu. Da proslavi lovsko srečo, ustavi pred gostilno in stopi na kozarček rujnega. Ribniška fanta J. D. in A. K. pa sta medtem hitro napravila načrt. Snela sta srnjaka s prtljžnika in ga skrila za gostilno. Lovca A. A. je debelo pogledal, ko je našel »konjička« praznega. Vse iskanje in robantenje ni zaleglo nič, požreti je moral slino in se obrisati pod nosom. Medtem pa sta se J. D. in A. K. že zabavala na veselici. Okoli tretje ure po polnoči sta zapustila veselični prostor in srnjaka odnesla na dom J. D.

Tisto noč je lovec A. A. slabo spal. Naslednji dan pa so mu priškočili na pomoč ribniški lovci in milica. Uganko je treba razvozljati! Le komu se je zljubilo srnjače pečenke? Lovci so sumili, da je srnjak »šel« v Dolenje Laze, toda potrebni so dokazi!

Ko se je delavec Š. M. na Kovinskem podjetju v Ribnici mastil z obilnim kosom pečenke, pač ni vedel, da ga opazujejo bistro oči. Preden je stopil miličnik in ga povprašal, če mu pečenka tekne in »če so doma zaklali tele ali prašiča«. Fant se nikakor ni mogel in znal izgovoriti, kakšno meso mu je mati spekla za malico. Zato ga je miličnik »poprosil« za kos, češ da mu bo on pomagal razvozlati uganko, kakšne vrste meso je in koliko kalorij ima. Seveda so potem meso pokusili ribniški lovci in miličniki so bili takoj na pravi sledi. Ko so prišli k Š. M., se je glavnemu krivcu oglasila vest. Stopil je za njimi k Š. M. in jim razkril, da ima doma na podstrehi rogovje in

kožo ter v hladilniku meso, »pripravljeno za oddajo« Ljudski milici. Toda tudi njegov prijatelj Š. M. je imel doma pod kadjo shranjen za malice še precejšen kos srnjakovega mesa.

Čudno, da A. K., ki je sodeloval pri akciji, tudi ni dobil nekaj za pod zob. Morda je to delal samo za »šport«, medtem ko sta J. D. in Š. M. gledala na »lov« bolj »gospodarsko«.

-elf-

Iz lovske organizacije

Zakon o nabavljanju, posesti in nošenju orožja

Navedeni zakon je 15. septembra 1964 sprejela Zvezna skupščina in je bil objavljen v Uradnem listu SFRJ št. 38 dne 23. septembra 1964.

Veljati prične s 1. januarjem 1965. V naslednjem objavljamo iz tega zakona tista določila, ki se neposredno nanašajo na lov oziroma lovce.

Iz 4. člena

Posamezni v tem zakonu uporabljeni pojmi imajo tale pomen:

1. lovsko orožje so lovske puške raznih kalibrov, z risanimi ali nerisanimi cevmi;
2. športno orožje so: puške in samokresi majhnega kalibra 5,6 mm z obrobim vžigom in risanimi ali nerisanimi cevmi ter zračne puške in zračni samokresi.

Iz 5. člena

Strelno in zračno orožje se sme nabavljati samo z dovoljenjem občinskega upravnega organa, ki je pristojen za notranje zadeve (v nadaljnjem besedilu: občinski organ za notranje zadeve), če ni v tem zakonu drugače določeno.

Iz 7. člena

Orožni list rabi tudi za nabavljanje streliva za orožje, za katero je orožni list izdan.

Na isto orožje se sme izdati orožni list največ za tri osebe. Orožni list se izdaja za nedoločen čas.

10. člen

Zračno orožje kalibra 4,5 mm z začetno hitrostjo od 130 do 160 metrov v sekundi se sme v športne namene nabavljati brez dovoljenja ter imeti v posesti in nositi brez orožnega lista.

Orožje iz prvega odstavka tega člena se ne sme uporabljati na

javnih mestih ali na krajih, kjer bi bilo to lahko nevarno za ljudi. Otrokom ni dovoljeno nositi in uporabljati orožje iz prvega odstavka tega člena.

Mladoletniki smejo nositi orožje iz prvega odstavka tega člena samo, če imajo potrdilo športne organizacije ali centra za predvojaško vzgojo, da so vajeni ravnanja z njim.

Iz 14. člena

Lastnik orožja mora skrbeti, da je njegovo orožje v brezhibnem stanju, orožje in strelivo skrbno varovati, z orožjem pazljivo ravnati in ga ne uporabljati na javnih mestih ali na krajih, kjer bi bilo to lahko nevarno za ljudi, posebno pa paziti, da orožje in strelivo ne prideta v roke kakšni mladoletni osebi.

Lovsko in športno orožje je dovoljeno posoditi samo nekemu, ki ima orožni list, izdan za tisto vrsto orožja, ki se posoja.

30. člen

Tuji lovci, ki prihajajo na lov v Jugoslavijo morajo ob prehodu čez državno mejo priglasiti svoje lovske orožje in strelivo poverjeništvu za kontrolo potniškega prometa čez državno mejo.

Poverjeništvu za kontrolo potniškega prometa čez državno mejo izda tujim lovcem, ki prihajajo na lov v Jugoslavijo, dovoljenje za posest in nošenje lovskega orožja med lovom v Jugoslaviji, če lovske orožje in strelivo, ki ga nosijo s seboj, ni vpisano že v potni list.

Iz 39. člena

Z denarno kaznijo do 20 000 dinarjev se kaznuje za prekršek:

1. kdor si brez dovoljenja pristojnega organa nabavi orožje ali strelivo, kadar je za to potrebno dovoljenje (5. in 15. člen);
2. kdor ima v posesti ali nosi orožje brez orožnega lista, kadar je za to potreben orožni list (7. člen);
3. kdor pusti otroku nositi in uporabljati orožje iz 10. člena tega zakona;
4. kdor uporabi orožje iz 10. člena tega zakona na javnem mestu ali na kraju, kjer je to lahko nevarno za ljudi;
5. mladoletnik, ki nosi orožje iz 10. člena tega zakona brez potrdila športne organizacije ali centra za predvojaško vzgojo;
6. kdor ravna proti določbi prvega odstavka 14. člena tega zakona. Za prekrške iz 1., 2., 3., 4., 8., 11. in 12. točke prvega odstavka tega člena se sme poleg določene denarne kazni izreči tudi varstveni ukrep odvzema orožja in streliva.

Iz 40. člena

Z denarno kaznijo do 20 000 dinarjev ali z zaporom do 30 dni se kaznuje za prekršek:

2. kdor drugemu posodi samokres ali revolver ali kdor posodi lovsko ali športno orožje komu, ki nima orožnega lista (drugi in tretji odstavek 14. člena);

Za prekršek iz 1. in 2. točke prvega odstavka tega člena se sme poleg določene denarne kazni ali zapora izreči tudi varstveni ukrep odvzema orožja in streliva.

42. člen

Sedanje listine, s katerimi so bili dovoljeni nabava, posest in nošenje orožja, promet orožja in streliva ter popraviljanje in predelovanje orožja, bodo v šestih mesecih od dneva, ko začne veljati ta zakon, nadomeščene z listinami, ki jih predpisuje ta zakon.

Medmestno strelsko tekmovanje Varšava—Ljubljana

Od 26. septembra do 2. oktobra t. l. je bilo v Ljubljani VII. medmestno strelsko tekmovanje Varšava—Ljubljana. Ljubljanski in varšavski strelci so se pomerili v 8 strelskih disciplinah, med njimi tudi v lovski — na umetne golobe.

Ljubljansko ekipo so sestavljali: Jože Zadnikar, Jože Vrbinc, Peter Dimic in Bogdan Jež, varšavsko pa: Walewski, Loposzinski, dr. Korolkiewicz in Fronczak. Zmagala je ljubljanska ekipa s 353 sestreljenimi golobi nad varšavsko s 315 sestreljenimi golobi.

V drugih, nelovskih strelskih disciplinah, so Ljubljančani zmagali edino še z olimpijsko pištolo, medtem ko so v ostalih 6 disciplinah zmagali Poljaki.

-elf-

Sestala sta se predsednik Lovske zveze Poljske dr. Korolkiewicz in predsednik Lovske zveze Slovenije dr. Jože Benigar

S poljskimi strelskimi ekipami je prišel v Ljubljano predsednik Lovske zveze Poljske dr. Korolkiewicz, ki je kot tekmovalec nastopil tudi kot član varšavske strelske ekipe na umetne golobe. Ob tej priliki je prišlo do sestanka med predsednikom LZS dr. Jožetom Benigarjem in predsednikom Lovske zveze Poljske, o čemer je poročalo »Delo« 1. oktobra letos. Sestanek je bil 30. septembra na Lovski zvezi Slovenije. Dr. Korolkiewicza sta spremljala generalni sekretar poljske šport-

ne federacije »Šparta« Vladimir Boski in predstavnik glavnega komiteta fizične kulture, polkovnik Henrik Wiscerek.

Dr. Korolkiewicz se je zanimal za sistem naše lovske organizacije. Dr. Benigar je razložil celotno strukturo, naloge in cilje naše lovske organizacije. Posebej je poudaril, da gradimo naše lovstvo na čim večji osamosvojitvi lovskih družine ter na njeni zadolžitvi pri gospodarjenju in posebej pri gojitvi divjadi. Razložil je pomen lovskih skladov, principa dohodkov in izdatkov. Dr. Korolkiewicz je povedal, kako je pri njih, iz česar je razvidno, da med našo in njihovo lovsko organizacijo ni bistvenih razlik, vendar pa se pri tem razgovoru niso spuščali v podrobnosti. Predsednik Lovske zveze Poljske je izrazil željo, da bi se vzpostavili stiki in izmenjale izkušnje med poljsko in našo lovsko organizacijo. Izjavil je, da bi bila Lovska zveza Poljske pripravljena pomagati tudi pri reševanju eventualnih problemov kot npr. pri zamenjavi in odkupu žive divjadi. Dr. Benigar je obljubil, da bo kot član upravnega odbora Zveze lovskih organizacij Jugoslavije na prvi seji tega odbora poročal o tem sestanku in o predlogu predsednika Lovske zveze Poljske. Sklepanje o mednarodnih lovskih zvezah spada namreč v pristojnost Zveze lovskih organizacij Jugoslavije.

Dr. Jože Benigar je potem poljske goste povabil na večerjo v lovsko restavracijo v Lovskem domu.

-elf-

Občni zbor Lovske zveze Celje

Dne 20. septembra t. l. so delegati 49 lovskih družin celjske zveze obravnavali delo v preteklem lovskem letu in sprejeli sklepe za v bodoče. Poleg pismenih poročil so delegati prejeli tudi predlog sedemletnega gojitvenega načrta za vse območje zveze. Ta načrt je sestavljen na osnovi gojitvenih načrtov, ki so jih sprejele družine na svojih občnih zborih in so predloženi svetom za kmetijstvo in gozdarstvo pri občinskih skupščinah. Sedemletni plan je dopolnitev bonitiranja lovišč in obravnava predvsem dvig staleža in odstrela na višino, določeno z bonitiranjem, sedanje stanje gojitvenih naprav in ureditev teh v razdobju 1964—1970, popis 33 lovskih koč in domov ter njihove opreme ter ureditev teh objektov, da bodo služili svojemu namenu. Do 1. 1970 bodo lovske družine uredile in vzdrževale 155 krmnih njiv v skupni površini 7344 ha, 199 zimskih krmišč za srnjad, 5

krmišč za jelenjad, 2794 solnic, 548 visokih prež, 168 950 m lovskih steza, 77 remiz v skupni površini 131 ha, 809 zimskih krmišč za pernato divjad, 16 manjših voljer in 34 mrhovišč. Sedemletni plan predvideva tudi dvig staleža čistokrvnih lovskih psov, predvsem pa njihovo šolanje za delo po strelu, tako da bi družine leta 1970 imele 160 šolanih ptičarjev in šarivcev in 88 krvoslednikov. Predviden je tudi postopen dvig lovskega turizma in sicer za 150 % do 1. 1970. Poglavlje o kadrnih obravnava predvsem lovsko čuvajsko službo in ugotavlja, da vrši to službo danes 86 pomožnih in 2 poklicna lovca. Do 1. 1970 je planirana nastavitve še 6 poklicnih in 29 pomožnih lovcev.

Plan dohodkov za razdobje 1964 do 1970 predvideva skupno 219 500 000 din in to od prodane divjačine, lovskega turizma, članarine, prireditvev in drugega. Plan investicij in izdatkov za upravljanje lovišč za obdobje 1964—1970 pa je 420 500 000 din. Vrednost prostovoljnega dela in izrednih članskih prispevkov bo torej v sedemletnem razdobju znašala 210 000 000 din.

Na področju celjske zveze so pri vseh občinskih skupščinah oziroma svetih za kmetijstvo in gozdarstvo formirane komisije za lovstvo, ki so odigrale vidno vlogo in je mnenje vseh, da naj dobe svoje mesto tudi v novem republiškem lovskem zakonu. Pri gospodarski zbornici v Celju je aktiven odbor za lovstvo, ki je že do sedaj imel važno vlogo pri vsklajevanju kmetijskega, gozdne in lovskega gospodarstva.

Po temeljiti razpravi, v kateri so delegati obravnavali bodoče delo v družinah in loviščih in soglasno postavili zahtevo vseh lovcev po ohranitvi samoupravljanja kot najnaprednejše družbene oblike, so bili sprejeti sledeči sklepi:

Občni zbor potrjuje v celoti sedemletni plan lovstva za območje LZ Celje.

Občni zbor pooblašča upravni odbor, da vrši strokovni nadzor nad izvajanjem plana. Nadzor nad izvajanjem plana sploh pa bodo imele občinske skupščine preko svojih komisij za lovstvo. Upravni odbor dostavi vsem lovskim družinam osnutek poslovnika, ki ureja sodelovanje članstva pri društvenem delu, izvajanju lova, uničevanju škodljivcev in gojitvenem delu ali pa določa materialne prispevke, ki jih je dolžan plačati član, ki pri teh delih ne sodeluje.

Lovske družine so v tem smislu dolžne do svojih občnih zborov pripraviti korekture poslovnikov. Tudi v bodoče je posvetiti poseb-

no pozornost gojitvenemu odstrelu srnjadi in gamsov. Gojitvena komisija bo napravila za vse lovske družine analizo dosedanjega odstrela. V bodoče je vsakega lovca, ki bo dve leti zaporedoma izvedel napačen odstrel, kaznovati z enoletno prepovedjo odstrela srnjadi ali gamsov. Isto velja za lovce, ki malomarno in nelovsko ravnavajo s trofejo, kar oceni komisija pri pregledu.

Občni zbor opozarja vse družine na važnost gojitvenega načela, sprejetega v sedemletnem planu in potrjenega tudi v družinskih poslovnikih, da se na zajce lovi v vsakem predelu lovišča samo enkrat in da se vsako leto zaščiti primerno velik del lovišča, kjer se na zajca ne lovi.

Lovske družine bodo posvetile vso skrb vzgoji in strokovnemu izpopolnjevanju lovcev-pripravnikov. Občni zbor priporoča, da prevzamejo posamezni starejši in izkušeni lovci patronat nad pripravniki.

Lovske družine so dolžne pri vseh strelskih tekmovanjih poskrbeti za dosledne varnostne ukrepe.

Občni zbor pooblašča upravni odbor, da ta v povezavi z lovsko zadrugo zahteva na pristojnih mestih, da se izboljša kvaliteta lovskega orožja, municije in pribora.

Občni zbor je mnenja, da je javnost potrebno bolje obveščati o delu in vlogi, ki jo imamo lovci pri zaščiti divjadi in o tem, da lovec pri izvajanju lova nima nobenih materialnih koristi.

S. K.

Skrb za jerebice že sedaj

Na zadnji seji krimsko-barjanske lovske skupnosti 17. 9. 1964 je bilo govora tudi o staležu in stanju jerebic nasploh. Pri tem smo ugotovili, da je stalež jerebic zelo skromen. Baje imajo boljši stalež jerebic družine v kamniško-zasavski lovski skupnosti, kjer bodo odstrelili eno šestino staleža.

Na seji je bilo sklenjeno, da se zaradi enotne politike do jerebic v družinah te skupnosti jerebica ne strelja. Upravni odbor LD Rakovnik je že pred tem sklenil, pa tudi druge družine, da jerebice v letošnji sezoni ne streljamo. Kako pravilen je bil ta sklep, člani LD lahko ugotavljajo sedaj sami. Pri lovu na fazane na Barju, ki obsega pas med cesto Ljubljana—Zagreb in Iščico od dolenskega kolodvora do Lavrice, je ca. 6 kit jerebic s povprečno 8 jerebicami v kiti. Stanje v ostalih družinah verjetno ni nič boljše.

Lepo in prav bi bilo, da že sedaj poskrbimo vse potrebno za odlov teh jerebic in jih obvarujemo

pred zimo in ujedami. Za prezi-movališča je primeren vsak prazen hlev ali lopa, le okna naj se zavarujejo z juto ali kako drugo primerno tkanino, da se jerebice ne ranijo ali celo ne ubijejo. Prav bi bilo, da tudi druge družine, kjer imajo več jerebic, le-te odlove in jih ponudijo tistim, ki jih nimajo. O tem naj bi se družine med seboj pogovorile že sedaj.

Izkušnje povedo, da bo v družinah krimsko-barjanske skupnosti težko obdržati primeren stalež jerebic in se nam bo stanje, kakršno je letos, občasno ponavljalo. Takim razmeram botruje predvsem povodenj v času, ko jerebica nese in vali. Drugi razlog pa je dejstvo, da danes kmetje na Barju ne sejejo in sadijo več tistih kultur, kot so jih nekaj in so zaradi tega življenjski pogoji za jerebice slabši, pa tudi kritja je pozimi na Barju zelo malo.

Glede na tako stanje bi bilo nujno razmisliti o daljnosežnejših ukrepih, ki bi zagotovili dobavo jerebic. Morebiti bi bilo celo umestno vložiti skupna sredstva za skupno prezimovališče.

F. K., LD Rakovnik

Lubilanti

Franc Pušnik 75-letnik, član LD Vitanje, 43 let aktiven lovec, še vedno požrtvovalen sodelavec.

Vzgledelemu tovarišu iskreno čestitamo k življenjskemu jubileju in mu kličemo še na mnoga zdrava in zadovoljna leta!

Lovci LD Vitanje

Francu Gajšku, 60-letniku, članu LD Šentjur, čestitamo šentjurski lovci in mu želimo, da bo še dolgo vodil zdrav in zadovoljen lovec v našem lepem lovišču!

Tovariši LD Šentjur pri Celju

Lovska kinologija

Tekma ptičarjev med Klubom ptičarjev iz Padove — Italija in Društvom ljubiteljev ptičarjev iz Ljubljane, 24 sept. 1964. Tekmovalo je pet psov iz Italije, pet iz Slovenije. To je bilo po vojni prvo prijateljsko srečanje s sosednjo državo. Vodja tekme je bil Vladimir Pleničar, pomočnik prof. dr. Branko Palčič, predsednik sodniškega zbora gost dr. Fausto Cavali iz Trevisa, all-round sodnik ter naša sodnika Jože Škofic in Pavel Cvenkel.

Tekma je potekala v pravem športnem duhu in pri ocenjevanju dela se je posebno odražala natančnost in objektivnost sodnika dr. Cavali. Po tekmi je bil v Lovskem domu Mengeš prirejen sestanek na čast gostom. Pred razglasitvijo rezultatov tekme je predsednik DLP Vladimir Pleničar pozdravil predsednika kluba ptičarjev prof. dr. Cavali iz Padove, sodnika dr. Fausta Cavali iz Trevisa in predsednika LZS dr. Jožeta Benigarja. Gostoma je izročil društveni znak in se zahvalil vsem za sodelovanje, posebej še LD Mengeš, ki je dala na voljo del lovišča za prireditve in lovski dom, ter ekipi RTV, ki je posnela del tekme. Predsednik je poudaril pomen prijateljskih srečanj na polju lovske kinologije in lovskega turizma. Prof. dr. Cavali se je zahvalil za topel sprejem, podčrtal vzorno organizacijo in želel, da bi se podobna tekmovanja vršila vsako leto. Predsednik sodniškega zbora dr. Fausto Cavali je razglasil rezultat tekmovanja. Prva tri mesta so zasedli jugoslovanski psi in sicer: I. Nemški ktl. ptičar Kasan Glinški JRP 1738, vodnik Janez Udovič, II. Nemški ktl. ptičar Dik

JRP 2596, vodnik Rudolf Bernik st., III. Nemški ktl. ptičar Par JRP 2598, vodnik Jože Logonder. Četrto mesto je pripadlo ptičarki Neri LOI 21 116/62, vodnik Ludvik Benioti.

Vodniki so prejeli diplome in častna darila, spominska darila pa sodniki, ostali vodniki in gostje. V imenu slovenskih sodnikov je govoril Jože Škofic in omenil, da so naši vodniki to pot prvič tekmovali po italijanskem pravilniku, ki ga uporabljajo tudi Francozi, Belgijci in Svicarji. Značilnost tega pravilnika sta omejeni čas 20 minut, v katerem mora pes pokazati vse svoje znanje in da se psi ne preizkušajo na sledu ranjene divjadi oziroma na umetnih vlakah.

Dr. Jože Benigar je čestital prirediteljem k uspehu in med drugimi naglasil, da smo tudi lovci in kinologi poklicani, da podpremo sodelovanje med narodi, zlasti še med sosedi, ker ob mejah često gojimo isto divjad, ki ne pozna meja.

Za prihodnje leto je bila planirana večja mednarodna tekma psov ptičarjev v Sloveniji.

V. P.-D.

PRIJAVLJENE PARITVE

LOVSKI PSI:

Resasti jazbečarji:

Hidra JRJos 223, bila na tekmi — Runo JRJos 41, bil na tekmi, leglo je bilo 2. novembra 1964. Vzreditelj Janez Jezovšek, Bodrišna vas 7, pošta Grobelno.

Pred tekmo ptičarjev iz Padove in DLP

Foto Vl. Pleničar

Lovski terierji:

Rada Osilniška JRLT 2201, bila na tekmi — Runo Malagorski JRTL 2112, bil na tekmi, leglo je bilo 28. X. 1964. Vzreditelj Lovska družina Osilnica.

Lepša Travnogorska JRLT 2111, bila na tekmi — Runo Malagorski JRLT 2112, bil na tekmi, leglo je bilo 27. XI. 1964. Vzreditelj Lovska družina Velike Poljane.

Kinološka zveza Slovenije

Odlikovanje

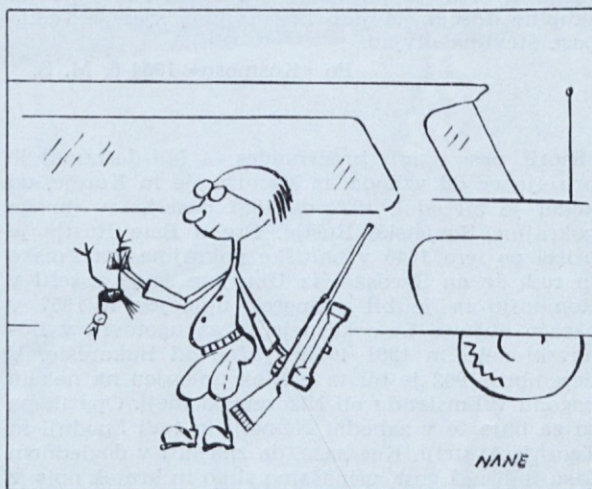
Kinološka zveza Slovenije je odlikovala s srebrnim znakom za zasluge na kinološkem polju tovariša ALBINA KOROŠCA iz Kozine št. 2/b.

Šaljive

Bodeči zajec

Naš sotrpin Bela je na pogonu opazil v mladi detelji »zajca«. Za strel se mu je zdel premajhen, pa steče za njim in v primernem trenutku zgrabi za premikajočo se gmoto. Tedaj pa odskoči in zastoka, kakor da je prijel za kožuh samega zlodeja. Vsi smo mislili, da so ose, a Bela odvrne, da ni nič. Kako nič, ga vprašamo. »Pa nič — samo jež je bil«, odgovori Bela in pokaže opikane roke. Drugič torej boljši pogled!

Ivan iz Pomurja

Časi se spreminjajo

Po lovskem svetu

Jaegersborški jelenji park (Jaegersborg Dyrehave) pri Kopenhagenu na Danskem je le 10—12 km od danske prestolnice. Gozdno področje obsega okoli 1800 ha in od tega jelenji park 1000 ha, ki je ograjen s trdno žično ograjo, ki ima v vseh nebnih smereh vhodna vrata. Polovica obore je gozd vseh starostnih razredov, druga polovica so travniki ali travnate površine z grmovjem belega trnja, njivami za divjad in močno zaraslimi jezери in ribniki. Mladi gozdni nasadi so neupadljivo ograjeni, kakor tudi mnoge njive z ovsom, ječmenom in krmilno repo za zimsko krmljenje. Na gozdnih jasad ali ob njih stoji pet velikih, okoli se dobro prilagojenih krmiščnih koč z zalogami krmil in krmilnicami. Od konca novembra do srede aprila polagajo deteljno seno, neomlačen oves in ječmen in severnoameriško koruzo kot močno krmilo (ne sezama). Sem in tja so narejene nizke betonaste kadunje za solnice iz mešanice soli, ilovice in kostne moke. Da ne manjka negovanih potov in steza, je razumljivo. Saj sme vsakdo ponoči in podnevi obiskati ta park in sicer peš ali jež, slabi pešci (invalidi) tudi z vozom — nikakor pa ne z motornimi vozili, ter lahko po mili volji slikajo divjad. Stalež velike divjadi je kakih 1800—2000 damjadi (spolno razmerje 1 : 2), 200 jelenjadi (2 : 3) in najmanj 30 sika jelenjadi, ki so jo naselili l. 1920. Da stalež obvarujejo kužnih boleznih, drevje pa pred lupljenjem, odstrele poprečno na leto okoli 45 jelenjadi in 730 damjadi, v vrednosti 100 000 danskih kron. Za krmljenje porabijo letno 15—45 ton koruze, 200—250 ton korenja, 50 000 snopov ovsu in ječmena in 150 ton deteljinega sena. Žir in želod pozimi izorjejo izpod snega s snežnimi plugi. Rušo travnikov od časa do časa obrnejo s plugi, kislostno stopnjo tal pa dvigajo na pH 6—7 z apnenjem, potem pa posejejo s sladkimi travami in raznimi deteljami. V staležu je tudi nekaj bele jelenjadi in damjadi, ki pa ni čista, ker so mladiči krem barve. Ta jelenji park je znamenit tudi po 600 do 800-letnih hrastih, 200 do 300-letnih bukvah, mogočnih javorih, brestih in kostanjih kakor tudi po divje romantičnih jelševih sestojih. S teras lovskega dvorca je pa čudovit razgled na slikovite skupine drevja, na jase in travnike, kjer se vedno pase številna divjad.

Po »Kosmosu« 1964-6, M. Š.

»**Kunji pes**« (*Canis procynoides* — Marderhund) je priseljenec od vzhoda, iz Mandžurije in Koreje, od koder je bil od l. 1927 do 1957 naseljen v mnoge pokrajine Sovjetske Rusije. Preko Bele Rusije je prišel po letu 1945 v baltiške pokrajine, na Finsko in tudi že na Švedsko. Iz Ukrajine se je naselil v Romunijo in je bil primerek uplenjen l. 1957 v okraju Sučeva. Leto kasneje so ga ugotovili v Donavski delti in 1961 40 km južno od Bukarešte. V decembru 1962 je bil ta prišlek uplenjen na nekem pogonu v Emslandu ob Nizozemski meji. Opazili pa so ga baje že v zahodni Nemčiji in tudi Spodnji in Zgornji Avstriji. Ker kaže, da zna biti v doglednem času tudi naš gost, prinašamo sliko in kratek opis iz avstrijske lovske revije St. Hubertus 1964-10.

»Kunji pes« naj bi izhajal, po novejših raziskovanjih, od prvotnega psa, ki si ga je udomačil

Kunji pes ali enok

človek. Glava in smrček sta koničasta, nad očmi je rjavočrna, brada na licih sivobela. Noge so rjavocrne, kratki uhlji naprej obrnjeni, sicer je dlaka rumenkasta, pomešana s posameznimi svetlikajočimi se sivočrnimi dlakami, ki so 8 do 10 cm dolge in svileni mehke. Od konca repa do smrčka je žival dolga dober meter, rep sam nekaj čez 30 cm, tehta kakih 12 kg. Samica je nekoliko šibkejša, sicer enako obarvana kakor samec. Hrani se pretežno z žuželkami, mišmi, gozdnimi sadeži in zelišči, opleni pa tudi gnezda na tleh, ugrabi mladiče in bolno divjad ter žre mrhovino. Je izrazito nočna in večerna žival ter biva v rovih, ki jih tudi sama izgrebe. V njih samica v aprilu-maju koti. (V »Brehmu, izdanem l. 1925 je dolžina živali navedena do 80 cm, rep sam 15 cm in višina čez viher 20 cm.)

M. Š.

Ujede brez naraščaja

Ornitologi (ptičeslovci) so ugotovili, da število ujed na zemlji očitno upada in pri mnogih tako, da je že pereče vprašanje njihovega obstoja. Najnovejša in največja nevarnost za ujede in sove, kakor tudi mnogo drugih nesreč, prihaja od zlorabe sredstev za zatiranje škodljivega mrčesa. Iz Zedinjenih držav Amerike, Anglije in tudi iz Švedske imajo za to jasne dokaze. Ameriški raziskovalci so neizpodbitno dokazali, da orli, krakulji in sokoli niso imeli več potomcev, če so se hranili s plenom živali, v katerih so se nakopičili »pesticidi«, torej zatiralna sredstva za plevel in žuželke. Angleški ornitologi so odkrili že nadaljnji nevarni razvoj, sprožen po teh sredstvih, namreč, da živali (ptiči), ki so prišle v dotiko s pesticidi, spremene svoje obnašanje, da npr. uničijo lastna jajca. Ugotovili so, da jih je bilo od 59 legel sokola selca uničenih 13 in jajca od starih poškodovana in delno požrta.

Strokovnjaki za ptiče menijo, da strupene snovi v ptičjih telesih načnejo življenjsko potrebne snovi, kar hočejo živali z žrtjem jajc izravnati. Švedi so dognali, da mnogi orli belorepci (postojne) in uharice poginejo zavoljo živega srebra, ki je v zaščitnih sredstvih za rastline in ki po ovinku preko glodalcev in drugega živalskega plena pridejo v telo ujed.

Po Die Pirsch 20/64 — M. Š.